



Ludo Pavol Paška

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 28
3/2014
25. január 2014

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845



VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

KEĎ SA ZAMESTNANIE
MENÍ NA TÝRANIE
Strana 4.

DAMOKLOV MEČ
VIŠÍ NAD HELÉNMI
Strana 5.

SLOVENSKÝ LEKÁR
AFRICKÝM ŠAMANOM
Strana 6.

DEJINNÉ KAPITOLY
O MAĎARSKOM FAŠIZME
Strana 8.

BISKUP VOJTAŠŠÁK
V PANTEÓNE VÝNIMOČNÝCH
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky Pavol Paška Rozhodnutím predsedu NR SR z 19. decembra 2013 o vyhlásení voľby prezidenta SR oficiálne oznámil termín konania voľby prezidenta Slovenskej republiky s tým, že prvé kolo sa uskutoční 15. marca 2014.

Ako sa budú môcť zapojiť do prezidentských volieb Slováci žijúci za hranicami vlasti? Nijako, ak budú v deň volieb v zahraničí. Voľby prezidenta SR sa mimo štátnych hraníc Slovenska v našich diplomatických misiách – na veľvyslanectvách či konzulátoch – neorganizujú. To znamená, že aj občania SR pôsobiaci v zahraničí môžu voliť prezidenta iba na území Slovenska, čo je predmetom nespokojnosti mnohých, ktorí svoje názory vyjadrujú najmä cez internet.

Podľa zákona č. 46/1999 Z. z. z 18. marca 1999 o spôsobe voľby prezidenta Slovenskej republiky, o ľudovom hlasovaní o jeho odvolaní a o doplnení niektorých ďalších zákonov, § 1, ods. 2 citujeme: „Právo voliť prezidenta Slovenskej republiky majú občania Slovenskej republiky, ktorí v deň voľby dovŕšili 18 rokov veku a zdržiavajú sa v deň voľby na území Slovenskej republiky.“ Podľa zákona je to teda jasné. Znamená to však, že ak má človek žijúci mimo územia SR slovenské občianstvo a chce sa na voľbe prezidenta zúčastniť, musí prísť na Slovensko, čo predstavuje isté finančné výdavky.

Podstatné je však niečo iné. Ak sú údaje o počtoch súčasných ekonomických vystaňovalcov zo Slovenska aspoň približne relevantné, v zahraničí sa zdržiava okolo tristo tisíc občanov SR, ktorí majú právo voliť. To už je množstvo, ktoré by mohlo ovplyvniť, ba aj zmeniť výsledky volieb. Nikto nemôže tvrdiť, že štát mu siaha na volebné právo. Je s tým však spojená cesta k volebným urnám na Slovensku. Ak niekto dlhodobo žije v zahraničí a pritom chce ovplyvňovať dianie na Slovensku svojím hlasom vo voľbách, azda by mohol pochopiť, že voľby prezidenta SR sa celkom logicky konajú na Slovensku...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ



ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Prvý Okrúhly stôl Matice slovenskej 2014 bude o verejnoprávnych médiách Nevyhnutnosť otvoriť konečne dvere slovenskosti

Dušan D. KERNÝ – Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

Rok 2014 je plný významných výročí a Matica slovenská chce vytvoriť legitímnu aktívnu skupinu, aby nevypadla, či nebola vytláčaná z priestoru verejnoprávnych médií. Ako verejnoprávna ustanovizeň chce čo najväčšmi prispieť k tomu, aby jej tridsaťtisíc členov – teda pre verejnoprávnu RTVS aj koncesionárov – získalo trvalo potrebný priestor tak v rozhlase, ako aj v televízii. Matica slovenská a jej organizácie a matičné domy sa preto stanú tiež iniciátormi mediálnych akcií, ktoré otvárajú cestu tak pre spravodajstvo, ako aj publicistiku verejnoprávnych médií.

Už pred dvoma rokmi Matica slovenská ponúkla vtedy ešte STV spoluprácu a vypracovala projekt. Ako pre SNN uviedol jej predseda M. Tkáč, verejnoprávna televízia na ponuku nereagovala. Pritom aj RTVS, aj MS sú verejnoprávne inštitúcie, ktorých činnosť definuje a vymedzuje zákon. Ich spolupráca by mala byť prirodzená, automatická. Žiaľ, vedenie RTVS zvolilo spoluprácu s druhou stranou – napríklad s kontroverzným novinárom Š. Hríbom.

SVÄTOPLUK A HLINKA

Rok 2014 sa bude niesť v duchu pripomienok na kráľa Svätopluka a Andreja Hlinku. Obe osobnosti predstavujú výnimočnú príležitosť nielen pre aktivitu matičiarov, matičných organizácií a matičných domov, ale poskytujú aj dobrú možnosť pre spravodajstvo a publicistiku verejnoprávnych médií o to väčšmi, že ide o témy, ktoré dodnes vyvolávajú mimoriadnu pozornosť a záujem širokej verejnosti. Kvalifikované verejnoprávne spravodajstvo a publicistika by sa podľa názoru novosformovaného matičného výboru so širokým zastúpením Mladej Matice nemalo týmto témam vyhýbať. Matica poskytuje preto všetky možnosti na pomoc pri vyváženej prezentácii akcií a tém súvisiacich s týmito osobnosťami a výročiami.

NADSTRANICKOSŤ

Nadstranícka Matica slovenská, z ktorej je už od prvých stanov

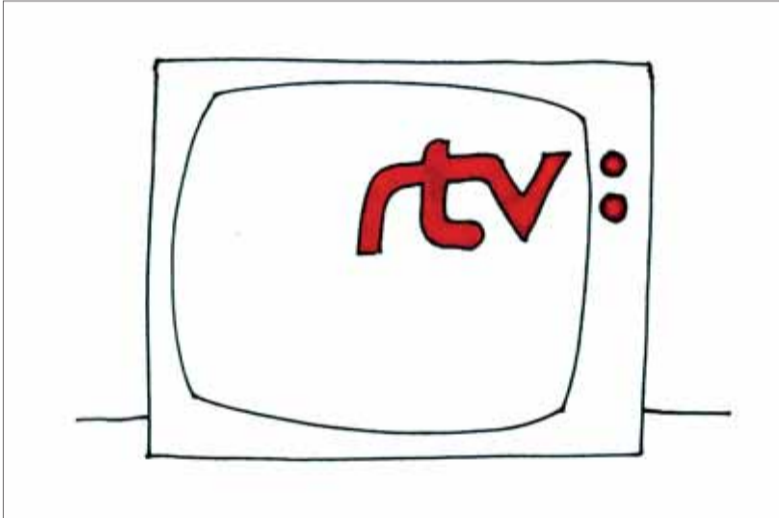
vyňatá politická činnosť, sa zameriava predovšetkým na presadzovanie vlastenectva, slovenskej štátnosti a spolupráce občanov bez ohľadu na národnosť, a to na celom území Slovenskej republiky – teda aj na jazykovo zmiešanom. Preto Matica, ako sa vyjadril pre SNN jej predseda M. Tkáč i šéf-

aktivity na jazykovo zmiešanom území. Cieľom je dohoda, ktorá by do zmluvy so štátom, ktorú RTVS uzatvára, umožnila Matici navrhovať projekty. Matica sa bude trvalo venovať mediálnej problematike po všetkých stránkach a pre zvýšenie a prehĺbenie kvalifikovaného matičného postoja vytvorí mediál-

daktor SNN a člen predsedníctva Matice slovenskej Maroš Smolec.

PRVÁ BESEDA

Verejnoprávny priestor vyvoláva prirodzenú kritickú pozornosť širokej verejnosti, vrátane matičnej – úlohou prvého Okrúhleho stola je dať všetkým pripomienkam a názorom vecný základ a otvoriť možnosti trvalého formovania verejnej mienky a formovania komunikatívneho, vskutku moderného slovenského jazyka a výslovnosti vo verejnoprávnych médiách. Podľa M. Smolca: „Verejnoprávne médiá a ich prínos pre slovenskú spoločnosť je prvou besedou Matice slovenskej v sérii besied Okrúhle stoly Matice slovenskej 2014. Vplyv súkromných a komerčných médií sa totiž ubera smerom, ktorý nahľadáva kultúrne, informačné, ale aj morálne či etické piliere slovenskej spoločnosti budované na kresťanskej a národnej tradícii. Preto by verejnoprávne médiá – najmä Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) – mali byť istou protiváhou proti tomuto vývoju. Matica slovenská je podľa § 1 zákona 68/1997 verejnoprávna ustanovizeň – rovnako ako RTVS. Jej zákonným zámerom je o. i. podporovať vlastenectvo a ochraňovať kultúrne dedičstvo národa. Preto má právo žiadať, aby jej partnerské verejnoprávne inštitúcie v jej zákonných úlohách pomáhali.“



redaktor SNN M. Smolec, chce čo najväčšmi byť nápomocná zákonému poslaniu verejnoprávnych médií. Chce navrhovať nielen témy, ale aj personálne obsadenie diskusných relácií, chce o tom uzavrieť dohodu s verejnoprávny rozhlasm a televíziou RTVS, ktorá by zahŕňala možnosť prezentovať oblastné strediská a matičné

ny odbor. Ten bude zohrávať úlohu partnera matičným orgánom v otázkach prístupu k verejnoprávne priestoru. Bude sústreďovať a formovať protesty a kritické pripomienky pre Radu pre vysielanie a retransmisii. Jedna z kľúčových úloh pripadne Slovenským národným novinám, preto aj prvý Okrúhly stôl vedie a pripravuje šéfre-

3 OTÁZKY PRE:

Dušana JARJABKA, predsedu Výboru NR SR pre kultúru a médiá

Bez profesionality to v médiách nejde

• Aké najdôležitejšie úlohy tento rok z vášho pohľadu čakajú Národnú radu Slovenskej republiky?

Slovenský parlament čaká neľahký rok. Celkom isto budeme musieť legislatívne reagovať na oživenie ekonomiky a podporíme vyššiu zamestnanosť. Ale z môjho pohľadu by zrejme najzávažnejšie a pre oblasť kultúry najdôležitejšie malo byť rokovanie o stratégii kultúry. Tento rozsiahly materiál vznikol vlni na ministerstve kultúry a bol by som rád, keby sme ho v parlamente nielen vzali na vedomie, ale začali na tomto základe aj robiť konkrétne kroky.

• Vo vyjadrení pre TASR spomínate, že nie je nezvyčajné, že aj medzi poslancami z navzájom „opozič-

ných“ táborov môže fungovať tvorivá kolegalita.

Ja som z mojej profesie naučený, že človek sám nič neurobí – môžem naozaj geniálne odspievať svoj part, ale ak partner alebo niektorý muzikant zaznie falošne, vezme skazu aj moja snaha. Asi aj preto kolegov vnímam najmä ako partnerov, ľudí, ktorí majú na všeličo možno iné názory, to však neznamená, že by sme ich mali negovať. Nevieť sa dosiaľ zmieriť s tým, že niektorí ľudia v politike nadobudli presvedčenie o vlastnej neomylnosti a oponentov neváhajú existenčne likvidovať. Ako príklad za všetky môžem uviesť koncentračné stredisko pre nepohodlných novinárov v Slovenskej televízii či likvidáciu spevohry Novej scény.

• Čo môžu médiá urobiť, aby pomohli upadajúcej politickej kultúre na Slovensku?

Budem možno príkry, ale úpadok politickej kultúry je u nás najmä dielom médií! Už dve desaťročia drvivá väčšina médií systémovo degraduje politikov, prezentuje ich ako neschopných darmožráčkov. Prekáža mi, ak nejaký začínajúci publicista (prieči sa mi poctiť ho titulom novinár), ktorý sa ešte nenaučil ani gramatiku, rozdáva rozumy a pouča ministrov a poslancov. A po rokoch sa potom povedzme nehanbí pochváliť, že ako novinár bral ešte druhý plat ako konfident tajnej služby... Bez toho, aby sme začali ctíť profesionalitu, to jednoducho nejde.

Zhovárať sa Ivan BROŽÍK
Foto: Maroš M. BANČEJ



V SNN 4/2013
SI PREČÍTAŤE

• Europoslanec Sergej Kozlík o konci LS-HZDS aj o jej zakladateľovi Vladimírovi Mečiarovi
• Historické kapitoly o maďarskom fašizme II. - Horthyho nepoučiteľní pohrobkovia
• Na knižný trh sa dostala publikácia o vzostupe a páde podnikateľa J. Majského

Odišiel popredný teatrológ Ladislav Čavojský – spoluautor dejín slovenského divadla Národné, slovenské divadlo bolo pre neho nadovšetko

Dušan D. KERNÝ

Cesta Ladislava Čavojského, CSc., (*17. 1. 1932 Trnava – †9. 1. 2014 Bratislava) viedla z rodnej Trnavy po maturite na Divadelnú fakultu VŠMU, kde absolvoval (1955) štúdium divadelnej vedy. Mal po celý život jedného zamestnávateľa, pôsobil v Slovenskej akadémii vied. Spočiatku v Oddelení divadla a filmu, ktoré začínalo ako súčasť Ústavu slovenskej literatúry. V roku 1969 sa osamostatnilo ako Ústav divadla a filmu SAV a Ladislav Čavojský sa stal jeho prvým riaditeľom. Bol jedným z významných teatrológov Slovenska.

Ústav v čase normalizácie začlenili do Umenovedného ústavu SAV. Až deväťdesiate roky umožnili opäť vznik samostatného Kabinetu divadla a filmu SAV, neskôr premenovaného na Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, kde Čavojský prežil vrcholné roky svojej vedeckej práce.

MIMORIADNY ZÁBER

Výskumne sa sústredil najmä na štúdium dejín slovenskej drámy a divadla. Je autorom vyše sto šesťdesiatich štúdií publikovaných v časopise SAV Slovenské divadlo (v rokoch 1956 – 1965 bol aj jeho redaktorom) a ďalších stoviek štúdií, článkov a recenzií v dennej tlači, odborných časopisoch, knižných zborníkoch. Rozsah jeho záberu je mimoriadne veľký. Zameril sa naj-

má na objasnenie dovtedy nezmapovaných a divadelno-historicky nepreskúmaných súvislostí. Venoval sa tvorbe našich spisovateľov a dramatikov – Jánovi Palárikovi, Jánovi Chalupkovi, Martinovi Kukučínovi, Jakubovi Grajchmanovi, Vladimírovi Hurbanovi-Vladimírovovi a ďalším. Rovnako závažné sú jeho analýzy diel slovenských divadelných tvorcov, napríklad štúdie o režiséroch Jankovi Borodáčovi, Petrovi Scherhaufnerovi, Lubomírovi Vajdičkovi či Jozefovi Bednárikovi. Autorsky výrazne participoval na vzniku dvoch najvýznamnejších kolektívnych prác slovenskej teatrológie: Kapitoly z dejín slovenského divadla (1967), kde spracoval vývoj slovenského divadla v druhej polovici 19. storočia, a Slovenské divadlo v 20. storočí (1999),

kde písal o období od dvadsiatych do štyridsiatych rokov 20. storočia. Ani známa monumentálna dvojzväzková Encyklopédia dramatických umení Slovenska (1989, 1990) nemohla zostať bez jeho príspevku, rovnako sa stal spoluautorom najväčšieho slovenského encyklopedického diela – Encyklopédia Beliana. Okrem toho je autorom ďalších knižných monografií Divadlo v Trnave (1982), Divadlo v Brezne (1988), súboru portrétov zakladateľských osobností slovenského profesionálneho divadla Prví a prvoradí (herci SND), 1993, a s Vladimírom Štefkom vydal monografiu Slovenské ochotnícke divadlo 1830 – 1980 (1983), naposledy ešte monografie o dramatikovi Ferkovi Urbánkovi (2011) a scénografovi Ottovi Šujanovi (2013).

VYTRVALÉ SMEROVANIE

Do tlače pripravoval monografie o dvoch operných skladateľoch – Giuseppe Verdim a Richardovi Wagnerovi. Zvláštny význam v jeho bibliografii má súpis inscenácií nášho ochotníctva od začiatku až po rok 1919, ktorý vydal dvojzväzkovo pod názvom Slovenské divadlo do roku 1919 (1997, 1998). Historiografický výskum slovenského divadla má v ňom jednu zo svojich najvýznamnejších a najvernejších osobností, národné divadlo s malým aj veľkým „N“ mu bolo vždy nadovšetko ostatné. V tomto duchu zažil počas života všetky spoločenské systémy, ani pred jedným sa nesklonil a od svojej cesty sa neodklonil. Bol jedným z účastníkov veľkej medzigeneračnej polemiky, ktorá sa viedla v polovici šesťdesiatych rokov 20. storočia o modernizáciu divadla a proti totalite a ktorej predmetom bolo dielo režiséra a herca Jána Jamnického.

DÔSLEDNE VEDECKÝ

Základný vedecký výskum dejín našej drámy a divadla bol len jedným z pilierov Čavojského celoživotného

teatrológického pôsobenia, hoci najdominantnejším. Dôležitá však bola aj jeho kritická aktivita, rozložená na celú oblasť divadelných aktivít, činohru, operu, dokonca aj balet. Jeho divadelné kritiky predstavujú svojbytný štýl, s obľubou pracoval s metaforou, nechýbal mu humor, bonmoty, ironia ani satira. Nikdy nezľahčoval tvorivý zápas – iba sa nebránil pomenovať pravdivo všetky výsledky hercov a režisérov, aj tie menej úspešné, a robil to s rovnakým elánom, ako keď vydával správy o úspechoch. Preto sa jeho kritiky a recenzie s potešením čítajú – a preto občas vyvolávajú aj nepokoj. Čavojský sa ako nadšený divadelný divák podrobne zoznámil aj s divadelným zákulisím. Asi niet u nás herca, divadelníka, s ktorým by sa nepoznal a ktorý by ho nepoznal. Bol niečo ako živá kronika nášho divadla, a to od päťdesiatych rokov 20. storočia až podnes.

Čavojského slová majú trvalú váhu, názor a hodnotu. Bol nositeľom Zlatej medaily SAV. Prezident SR mu v roku 2010 udelil Rad Ľudovíta Štúra II. triedy.

Ombudsmanka si zrejme buduje ďalšie mocenské politické centrum

O neznalosti zákona nemožno hovoriť

Ján ČERNÝ – Foto: zdroj: info.sk

Politické ambície bývalej sudkyne a poslankyne parlamentu JUDr. Jany Dubovcovej sa nijako neutíšili ani vo vedúcej pozícii Kancelárie verejného ochrancu ľudských práv. Práve naopak, z udalostí uplynulých týždňov je zrejme, že poslanie ombudsmana si vysvetľuje nanajvýš svojsky. Po tom, čo ombudsmanka nedávno oznámila, že sa obráti na Ústavný súd SR vo veci zákona o hmotnej núdzi v jeho aktuálne platnej podobe a vzápätí po vonkoncom „netradičnom“ domáhaní sa vystúpenia na rokovani vlády, je najvyšší čas nazrieť do Ústavy SR a zopakovať si, ako základný zákon štátu vymedzuje pôsobnosť verejného ochrancu práv.

Aj ombudsman, tak ako iné štátne inštitúcie, môže totiž konať iba tak, ako mu to vymedzuje zákon, a nijako inak. V Ústave SR je uvedené: „Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje na Národnú radu Slovenskej republiky (ďalej len národná rada), prezidenta Slovenskej republiky, vládu Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, spravodajské služby, na rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúru a na súdy...“

ŠKANDALIZOVANIE VLÁDY

Ako právnička a sudkyňa si musela byť vedomá, že počas rokovania vládneho kabinetu nepatrí

do vybraného okruhu osôb či funkcií, ktoré majú právo prítomnosti. A nielen to, požiadať o možnosť predstúpiť pred ministrov a predsedu vlády s vyjadrením sice teo-

ranskej Tichej doline... Vytvorila pôdu pre okamžité reakcie politickej opozície a všetky politicky spriaznené mimovládne organizácie.

AKTUÁLNE

reticky môže tak ako každý občan, ale takáto možnosť sa udeľuje mimoriadne zriedkavo a iba vo výnimočne závažných okolnostiach po predchádzajúcom schvaľovaní a následnom zaradení do rokovacieho programu. Jana Dubovcová urobila vo vládnej budove počas zasadania kabinetu asi také gesto, ako keď sa niekoľko aktivistov priviaže reťazami k chladniacej veži jadrovej elektrárne alebo si ľahne pred ťažobné stroje vo vysokotat-

ARGUMENTY MINISTRA

Jana Dubovcová ešte stále (akoby v oblasti ochrany ľudských práv na Slovensku neboli iné, dôležitejšie témy) ťaží z policajného zásahu v rómskej osade v Moldave nad Bodvou. „Politikárči, klame a porušuje zákon,“ vyhlásil minister vnútra Robert Kaliňák na jej adresu. „Ombudsmanka robí politiku z vecí, kde by sa mala venovať tým, u ktorých sú porušované práva, v tom prípade boli porušené práva obyvateľov Moldavy nad Bodvou práve tými, ktorých si



Ombudsmanka JUDr. Jana Dubovcová

ona berie za svedkov. Myslím, že je to zvrátené,“ vysvetlil minister vnútra.

DEHONESTÁCIA

Inštitút verejného ochrancu práv je legislatívne vyčlenený mimo hierarchie štátnej správy a bez sankčnej právomoci. Má za úlohu usilovať sa výlučne prostredníctvom odporúčaní o spravodlivosť a ľudskosť každého postupu zo strany štátu.

Právo ombudsmana sa neopiera o nijakú moc, je to nežné právo. Jeho účinnosť spočíva na osobnej autorite a presvedčovacej schopnosti. Súčasná slovenská ombudsmanka sa najskôr niekoľko rokov venovala osobnému politickému boju so Štefanom Harabinom; teraz si vzala na mušku celú vládu. Svoju vlastnú odbornú autoritu a kompetentnosť si tak cieľavedome znižuje na absolútne minimum.

VŠIMLI SME SI



Naozaj som niektoré značky od našich južných susedov mal rád. Červené s býkom na etikete, to je priam legenda. Ale prešla mi naň chuť po tom, ako som si prečítal denník Nový čas.

Istý podnikateľ v českej Hypernove v Bratislave predvádzal vína z Dolnej zeme. Pokojne píšem z Dolnej zeme, pretože ako pútač si do priestorov predajne /viď foto-zdroj: www.cas.sk/ umiestnil mapu Veľkého Uhorska, na ktorej je Slovensko zrejme pre Maďarov stále iba akýmsi „felvidékom“, Hornou zemou – teda súčasťou !!!

Hoci dobré, vína už nekúpim

Dotklo sa ma, že sú na nej uvedené názvy slovenských vyšších územných celkov ako Trenčín, Bars, Hont, Szepes, Liptó, Arva a podobné. „Ešte predtým, ako nás čitateľ na to upozornil, sme to zistili aj my a okamžite sme, samozrejme, mapku stiahli. Dodávateľ vin si ju nedávno nainštaloval bez nášho schválenia, za čo ho budeme pokutovať v rámci našich obchodno-právnych vzťahov,“ informoval hovorca Hypernovy M. Chmelár. Maďarská šovinistická obmedzenosť veľmi rada mlčí o jednom fakte: Trianon určil štátnu hranicu. Benešove dekréty sú síce neštandardným riešením z pohľadu dneška, ale sú štandardným riešením z pohľadu doby. Navyše, kto sa kedy zaoberal maďarským terorom voči slovenskému obyvateľstvu na územiach južného Slovenska po Viedenskej arbitráži? Z tohto aspektu Benešove dekréty predstavujú iba miernu satisfakciu. Takáto hrubá provokácia proti našej štátnosti si vyžaduje reakciu. Odteraz už len modrá frankovka z malokarpatských či z iných slovenských svahov. A trebárs aj tokaj z nášho východu. A verte, to nie je myslené výlučne iba ako žart.

Števo ZLATOŠ

Britský seriál nie je iba nejaká povrchná momentka

A opäť sú na vine všetci ostatní

Ulica Jamesa Turnera v britskom Birminghame sa stala svetoznáma. Zásluhou seriálu BBC, ktorý ohúrili divákov pod názvom Benefits street – Ulica výhod. Žije na nej totiž až deväťdesiat percent poberteľov sociálnych dávok bez toho, aby prejavili záujem získať peniaze povedzme prácou. Seriál verejnoprávnej BBC vznikol tri roky. Nie je to teda iba nejaká povrchná momentka.

Môžete byť medzi nami, môžete nakrúcať, dáte nám za to pitie a jedlo z fast-foodov, teda z prevádzok rýchleho občerstvenia. Asi tak zneli podmienky usadlíkov pre autorov a realizátorov dokumentu. Filmový štáb potom smel denno-denne sledovať jednotlivých obyvateľov, ako sa vydávajú do mesta za každodennými zlodejstvami v obchodoch, okrádačkami chodcov na uliciach či vykrádačkami áut, dvorov, bytov. Medzi bežné exteriérové obrazy prítom patria skupinky miestnych, ako spokojne a hlučne na ulici popijajú od rána

do večera a nerobia si nijaké starosti o živobytie. Veď jedlo a pitie majú, tak čo.

V dokumente, aspoň v jeho prvej časti, boli odvysielané aj informácie o tom, že nejedna rodina



ČO INÍ NEPÍŠU

z James Turner street poberá mesačne až deväťsto libier sociálnych dávok. To je v prepočte necelých 100 eur. Treba vysvetliť, že pre obyvateľov, ktorí pochádzajú najmä z východných krajín Európy, je predstava ubytovania v relatívne slušnom bývaní a bez podmienky

pracovať pri takejto podpore maximálne lákavá. Teda na upresnenie – jedinou zaznamenanou „pracou“ na tej ulici je pestovanie marihuany v niektorých bytoch.

„Vždy, keď sa odvysielala podobná informácia, ktorá zobrazuje skutočnosť takú, aká je, hneď sa vynoria stovky aktivistov, podráždených tiežpolitikov a rozhorčených samotných aktérov,“ píše v ohlase na program jeden z divákov. Jeho názor vyjadruje podstatu búrlivej diskusie. Ľuďom vo Veľkej Británii už došla trepezlivosť nielen s tými, ktorí takto hanebne a bez zábran zneužívajú sociálny systém, ale aj so všetkými, ktorí tvrdia, že „niečo treba robiť, len to treba robiť inak“. A to už sme u nás na Slovensku. Tiež sa nám denne podsúvajú teórie, ako by sa mali riešiť problémy s asociálmi, ale keď je riešenie na stole, okamžite sa ozvú najspravodlivejší s tým, že ide o porušovanie ústavných práv dotknutých. Keby sme aspoň mali BBC...

Ivan BROŽÍK
Foto: ilustračné, internet



Úsudok si spraví každý sám

Ivan BROŽÍK

Prežívame taký malý zázrak. V ekonomike dokonca veľký... Je však čas plesov, verejnosť musí byť dostatočne informovaná o róbe a účese tej či hentej celebrity či nebudaj o žuvačke, frajersky vyplutej na červený koberec... Preto tie priame vstupy, preto celý hŕf rozrušených redaktoriek. Alebo keď už to naozaj inakšie nejde a o Slovensku už aj v cudzine hovoria pozitívne, potom treba vyvolať nejaký ten škandal a zmobilizovať na každú podlosť pripravených aktivistov, pre ktorých je „in“ politický boj so súčasnou vládou a s parlamentnou mocou. Mimochodom, demokraticky zvolenou, ale to je to najmenšie, čo by práve táto skupina oponentov štátu a samozvaných zástavnikov demokracie rešpektovala.

Kým na zvesti o tom, že me-

dzinárna ratingová agentúra Moody's predpovedá na tento rok Slovensku a našej ekonomike zrýchlený rast, akoby ktosi uvalil informačné embargo, z rôznych kanálov sa na nás valí záplava informácií z Plesu v opere i z jeho zákulisia a z ďalších podobných svojráznych podujatí pre svojráznu societu. Možno je výstrih pani Malachovskej naozaj atraktívnejší ako prognóza spomínanej hodnotiacej agentúry. Stále si však ešte v rámci takej akej si zatuchnutej ekonomickej skúsenosti myslím, že od toho druhého sa odvíja aj miera investícií, ktoré by mohli „prísť“ na Slovensko, kým to prvé mi nedá ani prácu, ani nezvyší plat.

Moody's si vo svojej pravidelnej správe všimá, že rozpočtový deficit Slovenska bol vlani výrazne

nižší, ako bol plán. To nám podľa agentúry pomôže dosiahnuť deficit celého okruhu verejných financií pod tromi percentami HDP. Moody's odhaduje, že vlani si naša ekonomika polepšila o 0,9 percenta HDP

KOMENTÁR

a v tomto roku sa jej rast zrýchli na 2,5 percenta. Nuž, ide o pozitívnu a dôležitú informáciu, preto asi nemá u nás v mediálnom priestore miesto. Aj keď už teraz máme spomedzi všetkých členských krajín Európskej únie štvrtý najvyšší podiel investícií. Pred nami je iba Belgicko, Rakúsko a Estónsko. Je to údaj verifikovaný nadnárodným štatistickým úradom – Eurostatom. Samotný hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa podľa parity kúpnej

sily sa vlani na Slovensku rovnal 76 percentám priemeru Európskej únie. Škoda, že sa niečo také nedeje aj s našimi priemernými zárobkami. Štátny dlh Slovenska by mal tento rok vzrásť na 56,7 percenta HDP. O tomto čísle už určite mnohí počuli. Dobré sa s ním operuje, ak sa kritizujú úsporné opatrenia a ak treba dokumentovať „neschopnosť“ vlády. Nikto u nás – keď mi pamäť slúži – však ešte nepovedal k tomu A aj B. Hrubý dlh vlád v pomere k HDP by podľa aktuálnych odhadov Medzinárodného menového fondu mal tento rok vzrásť na 95,3 percenta v eurozóne a na 109,2 percenta v Spojených štátoch. Úsudok nech si spraví každý sám. A môže tak spraviť aj v dvoch nasledujúcich a zdá sa – protichodných tvrdeniach. Kým Európska komisia (EK) skonštatovala, že v prípade Slovenska sú riziká ekonomickej prognózy celkovo vyvážené, vyhladky slovenskej ekonomiky sa stále zhoršujú – tvrdí INESS, Inštitút ekonomických a sociálnych štúdií na Slovensku. Nečudo – z dôvodov nám všeobecne dobre známych, nie? Odborníci z EK predpovedajú Slovensku mier-

ny rast zamestnanosti, slabú infláciu a pokračujúci stav prebytku na bežnom účte platobnej bilancie. Akokoľvek hľadám, nič zhoršujúce sa v tej prognóze nevidím, nanajvýš ak viacej hospodárskej nádeje. Na vyváženie pripojím aj predpoveď Národnej banky Slovenska (NBS). Tá na rok 2014 predpovedá nárast zamestnanosti o 0,3 percenta a na rok 2015 o 0,4 percenta. Miera nezamestnanosti by tak mala postupne klesať z tohtoročných 14,2 percenta na 13,6 v roku 2014 a 13 percent v roku 2015. Čaká nás aj rast nominálnych miezd, konkrétne o 2,6 percenta.

Niežeby bolo potrebné teraz za každú cenu vyťahovať pozitívne informácie. Ide o to, že si už mnohí všimli, ako sa o vývoji slovenskej ekonomiky už dávnejšie nepublikujú nijaké údaje. Kto z nás by nemal rád vysmázané šišky, zábavy a obdobie očakávania príchodu jari? A kým sa bude písať iba o celebritách na plesoch a báloch, dovtedy môžeme žiť v pokoji, že so Slovenskom to nie je až také katastrofálne, že náš štát nekrahuje a že naša ekonomika nestojí nad priepastou.



Vraj nie sme dosť konzervatívni

Eva ZELENAYOVÁ

Azda nijaký kňaz v súčasnosti nevyvoláva taký mediálny záujem ako bývalý arcibiskup Róbert Bezák. Je takmer neuveriteľné, že takého skromného, mierneho, umierneného, pokorného duchovného odvolal pápež Benedikt XVI. z funkcie. Aspoň takýto dojem vzbudzuje knižka rozhovorov s jeho priateľom, publicistom Štefanom Hríbom, keď hovorí o Bohu. Menej zhovievavý je k cirkvi a v niektorých úvahách takmer nepochopiteľný. „V nižších morálnych nárokoch môže byť problém, ale na druhej strane je v tom aj čosi pekné,“ hovorí bývalý arcibiskup. Tvrdí tiež, že nie sme konzervatívna katolícka krajina. Lenže potom prečo ju pápež Ján Pavol II. označil za záchranku Európy? Róbert Bezák sa vo funkcii ne-

správal ani skromne, ani s pokorou. V otvorenom liste mu to vytkli jeho rodáci. „Lámate sľub kňazskej poslušnosti ako suchý prútik. Nestúpili ste z funkcie dobrovoľne. Museli Vás odvolať. Historická hanba

POZNÁMKA

pre cirkev na Slovensku, aj pre Vás. Zakázali Vám vystupovať v masmédiách. Vy vzdorne vystupujete.“ Aj list svojmu predchodcovi, emeritnému arcibiskupovi Jánovi Sokolovi napísal povýšenecky, arogantne a nepriateľsky. Bezákovu odvolanie z úradu nekomentovali oficiálne cirkevné kruhy, rozhodnutie pápeža prijala Konferencia biskupov Slovenska ako fakt. To tak pobúrilo novinára Hríba, že im napísal otvorený list,

v ktorom ich označil za infantilných. Od júla 2012, keď bol z funkcie odvolaný, nijaký duchovný nedostal taký priestor v médiách ako Bezák. Za jeho rehabilitáciu boli organizované koncerty, demonštratívne vystúpenia dokonca aj vo vnútri chrámu. Exposlanec František Mikloško bol kvôli Bezákovi ochotný porušiť sľub daný kardinálovi Korcovi. Kauza Bezák sa stala nástrojom v boji proti cirkvi.

Zvolenie nového pápeža Františka dalo podnet istým kruhom na ďalšie vyhocovanie situácie v cirkvi. Od nového pápeža očakávali rehabilitáciu Bezáka. Ibaže František potvrdil rozhodnutie svojho predchodcu tým, že vymenoval nového trnavského arcibiskupa. V polovici januára sa už zdalo, že Bezák sa predsa len dočká satisfakcie. Na tlačovej konferencii

vo Viedni oznámil rakúsky pastorálny teológ Paul Zulehner, že Bezákovho prípadu sa ujal sám pápež František, riešenie je za dverami a rehabilitácia otázkou niekoľkých týždňov. Podľa Zulehnera pápež rokoval v tejto veci s prefektom Kongregácie pre biskupov kardinálom Marcom Ouelletom, s apoštolským nunciom na Slovensku Mariom Giordanom i so slovenským kardinálom Jozefom Tomkom.

Bublina spľasla, keď sa ukázalo, že informátorom Zulehnera bol poslanec František Mikloško a kardinál Tomko dementoval informáciu, že v tejto veci rokoval s pápežom. Keby bol Mikloško zvolal tlačovú konferenciu v Bratislave, iste by o nej nebola informovala agentúra APA ani Česká televízia. Blamáž je o to väčšia, že kardinál Marc Ouellet Bezákovi na stretnutí oznámil, že pápež František sa s ním nestretne, kým nezačne robiť pokánie a neospravedlní sa za svoje konanie. Podľa agentúry SITA Ouellet tiež vyzval Bezáka, aby sa zdržiaval v talianskom kláštore redemptoristov v Bussolengu, kde nastúpil v decembri na ročný skúšobný čas.



SPOZA OPONY

Uplynulo niekoľko rokov odvtedy, čo som pravidelne pendloval hore dolu po Európe v úsilí čo najviac porozumieť integrácii a jej zákrutám. Bol to obrovský tlak na rýchlosť prijímania množstva noriem. Išlo najmä o čo najrýchlejšie prispôsobenie sa, v mnohých smeroch takrečeno splývanie. Z najprestížnejšej, najrozsiahlejšej a najreprezentatívnejšej celoeurópskej organizácie ma vtedy zavolali, aby som sa vyjadril k návrhu rezolúcie o fašizoidných pomeroch v slovenských médiách... Išlo o to, že v slovenských médiách vraj majú slovo fašizoidné osobnosti. No, strčte ruku do ohňa za médiá na Slovensku! Polemizujte! To je samozrejme scestné, nerozumné, nediplomatické, nielen hlúposť, ale priam chyba a úbohosť. Lenže v texte návrhu rezolúcie sa ako príklady uvádzali denník a týždenník Slovenská pravda a Literárny život. Povedal som, že také noviny na Slovensku nevychádzajú. Kolegyňa, ktorá si

ma zavolala na pomoc, povedala, že si to aj myslela, lebo text vznikol narýchlo po telefonátoch medzi Bratislavou, Budapešťou a Štrasburgom. Návrh rezolúcie skončil v koši, ale nie pre mňa.

publikoval, a čo a kto je v priamom protiklade s tým, aby sa tento týždenník hanebne ako fašizoidný nálepkoval...

Na príbeh som dávno zabudol, keď sa tu odrazu znova

Pre Maticu je dokonca lákavie do obrannej pozície v diskusii o fašizoidnom a nefašizoidnom obsahu periodík slepou uličkou, osobitne v roku 2014 jej nejde o živienie konfrontácie,

má vytvoriť pre radových členov a členky otázku komu veriť – mediálne známej osobnosti alebo spochybňovanej Matici. O to tu zrejme ide. Lenže teraz hlavnou otázkou, na ktorú mnohí – a zrejme aj pani poslankyňa nevie dať odpoveď – je, prečo povstalecké obce hlasovali za nového bystrického župana. Prečo po mnohých desaťročiach osláv SNP a propagandy v niekoľkých režimoch vnúci povstalcov hlasovali v župných voľbách za nového župana? Aj publicistické rozoberanie problematiky slovenských dejín musia nevyhnutne urobiť Slováci, ak nechcú, aby im dejiny posudzoval a interpretoval ktosi iný a len z jedného-jediného uhla.

A pokiaľ ide o pani poslankyňu, od ktorej predseda Maticy žiada ospravedlnenie, možno by stálo za to, aby obaja zašli do povstaleckých obcí, aby sa ukázalo, či sa s ohrievanou propagandistickou polievkou dajú nakŕmiť nespokojní v horehronských obciach. Nespokojných inak ako v roku 1944...



Prečo toľko krikú proti Matici

Dušan D. KERNÝ

Bol som aj predseda zahraničnej komisie vtedy mimoriadne početného a výkonného Spolku slovenských spisovateľov, a tak som na zasadani tejto organizácie rozpovedal príbeh o návrhu rezolúcie o fašizoidných osobách, antisemitizme. Renomovaní spisovatelia, autori nielen Literárneho týždenníka – lebo o ten vlastne išlo – boli ohromení, dobre si pamätám rázne vyjadrenie profesorky Etely Farkašovej, z ktorej sa len tak sypali mená a údaje o tom, čo a koho LT

vnorilo slovo o fašizoidných médiách priamo na pôde slovenského parlamentu, a to hneď z úst poslankyne, teda slovenského ústavného činiteľa. Na veľvyslanectvách to preto všetci budú brať za bernú mincu; bude platiť, čo odznelo v parlamente, a nie bársaké rázne dementi, že to nie je pravda. Pritom sa nepíše rok 1998, ale už 2014! Obviňuje sa Matica slovenská, a to pritom s nepresnou citáciou médií, ktoré Matica nevydávala a nevydáva a nemá na ne nijaký dosah.

napätia a už vonkoncom nie o rehabilitáciu nerehabilitovateľného porušovania ľudských práv.

Prečo teda pochybné spochybňovanie Maticy? Dá sa v skratke povedať – ide o konkurenčný boj. Pani poslankyňa sa nedávno dostala do čela spolku Živena, ktorý má síce len okolo päťsto až šesťsto členiek, ale masívnu potrebu vyrovnáť sa s ekonomickými problémami spolku – a jeho sídlo je v Martine. Spochybňovaním Maticy sa

SEBAOBRAHA

Slovenská republika bola kedysi dlhodobo sebestačná v produkcii potravín vyrábaných z poľnohospodárskych surovín a produktov, ktoré boli u nás zväčša i dopestované. Ešte v bývalom politickom režime sme potraviny dokonca vyvážali aj do západnej Európy. To je však minulosť. Potravinová sebestačnosť Slovenska postupne zanikla a v súčasnosti musíme dovážať aj to, čoho sme mali kedysi dosť i na vývoz.

Potravinová sebestačnosť

V roku 1989 v potravinárskom priemysle na Slovensku pracovalo až 65 049 zamestnancov. Podľa Zelené správy v roku 2012 to však už bolo len 29 325 zamestnancov. Počas vyše dvoch desaťročí odišlo z rezortu potravinárstva asi 36 tisíc zamestnancov. Nie všetci odísť chceli. Väčšina z nich o prácu jednoducho prišla napriek svojmu vzdelaniu a skúsenostiam.

Pod zjavný úpadok agropotravinárskeho sektoru sa podpísala najmä privatizácia štátnych podnikov a príprava Slovenska na vstup do EÚ, keďže sme museli prispôbiť národnú legislatívu európskej. Podniky, ktoré nespĺňali európske požiadavky, mali v rámci prechodného obdobia možnosť prispôbiť sa novým podmienkam, to však v praxi znamenalo vyvolané investície, na ktoré mnohé podniky nemali, a ak neboli schopné rýchlo inovovať, museli ukončiť svoju činnosť. To znamenalo krach alebo v mnohých prípadoch pohltenie zahraničnými firmami. Takto u nás zanikla podstatná časť potravinárskych podnikov v sektore mäso spracujúceho a mliekarského priemyslu. K úpadku potravinárstva prispel i nekontrolovaný nástup obchodných reťazcov na slovenský trh a vstúpenie Slovenska do EÚ, teda aj absolútne otvorenie sa nášho domáceho trhu.

Slovensko kedysi bolo významným producentom a exportérom cukru, sladu, jedlých rastlinných tukov a olejov, mliečnych výrobkov, mäsových výrobkov, spracovaného ovocia a zeleniny, piva, cukrovínok. Ak sme v minulosti mali desať naplno vyťažených vlastných cukrovarov, dnes sa cukrová repa rafinuje už len v dvoch a ich produkcia nedokáže pokryť požiadavky domáceho trhu. Teda cukor musíme dovážať. Takto je to takmer vo všetkých segmentoch, odkedy sme prešli takzvanou ekonomickou transformáciou. Tú však treba nazvať pravým menom – zničenie domácej produkcie v záujme zahraničných dovozcov. Vari každému je jasné, že sme v podstate spáchali ekonomické harakiri a pripravili sme o prácu desiatky tisíc našich vlastných občanov.

„Som presvedčená, že napriek všetkému sme vo výrobe potravín naozaj dobrí a stále ešte máme záujem v pracovných silách s patričným vzdelaním, ktoré by mohli bez väčších problémov nastúpiť pracovať do potravinárskej výroby,“ hovorí riaditeľka Potravinárskej komory Slovenska Jarmila Halgašová. „PKS rokuje s predstaviteľmi Zväzu obchodu a cestovného ruchu, aj s najvyššími predstaviteľmi obchodných sietí. Výsledkom takmer ročného úsilia je podpísanie spoločnej iniciatívy na podporu ekonomiky Slovenska. Pevne verím, že sa nám touto rámcovou dohodou podarí nielen zastaviť negatívny trend vývoja podielu slovenských potravín na pulloch obchodných sietí, ale postupne dosiahneme podiel domácich výrobkov bežný v iných štátoch EÚ.“

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Mária RITOMSKÁ, predsedníčka Občianskeho združenia Práca a vzťahy Šikanovanie existuje aj na pracoviskách

Text a foto: Milan IVANEC

V spoločnosti, kde vládnu tvrdé lakte a všelijakými prostriedkami sa zápasí o získanie a udržanie si pracovného miesta, kde sa neraz jednoznačne aj nehumánne presadzuje potreba, vôľa a názor zamestnávateľa a zamestnanec sa neraz ocitajú v krajných existenčných situáciách aj niekoľko mesiacov bez mzdy alebo zo dňa na deň vo výpovedi, je odborná kvalifikovaná opozícia proti takémuto konaniu viac ako potrebná. Chce ňou byť aj občianske združenie Práca a vzťahy. O psychickom nátlaku na pracovisku zo strany kolegov alebo od vedenia firiem – o tzv. mobbingu a bossingu – sme hovorili s poslankyňou NR SR a šéfkou spomínaného OZ Máriou RITOMSKOU.

• Prečo vznikla táto mimovládna organizácia, aké sú jej ciele a vzia činnosti do budúcnosti?

Od roku 1989 na Slovensku vzniklo veľa inštitúcií, ktoré majú vo svojom názve či náplni ochranu ľudských práv, ale prakticky nemajú kompetenciu riešiť správanie toho, kto vykonáva psychický teror na pracovisku. Preto sme hľadali riešenie a našli Občianske združenie Práca a vzťahy, ktoré vzniklo v októbri 2003 a vtedy aj bolo zaregistrované na Ministerstve vnútra SR. Na výročie nežnej revolúcie 17. novembra 2011 sme oficiálne obnovili jeho činnosť s náplňou monitorovať firmy a pracoviská s podozrením na výskyt šikanovania zamestnancov a s tzv. nebezpečnou firemnou kultúrou. Dokumentujeme prípady narušených medziľudských vzťahov na pracovisku, prejavy šikanovania, mobbingu, bossingu, sexuálneho obťažovania. Náplňou združenia je aj výchova, vzdelávanie, poradenstvo, osveta v oblasti medziľudských vzťahov na pracovisku s poukazaním na dôsledky ich porušovania, psychologická a právna pomoc obetiam spomenutých javov. Tiež informovanie verejnosti, dôsledná kontrola a prevencia proti akémukoľvek porušovaniu medziľudských vzťahov na pracovisku a poukazovanie na príčiny vzniku ponižovania zamestnancov, formy ubližovania, útokov na ich psychiku, vyvolávanie stresov a depresii a šikany na pracovisku.

• Ako sa môže zamestnanec brániť proti psychickému teroru na pracovisku?

Odporúčame viesť si podrobný súpis prejavov mobbingu, akýsi mobbingový denník, aby sa v prípade použitia právnych prostriedkov dalo oprieť o konkrétne fakty a nielen o emocionálne podfarbené všeobecné sťažnosti. Ak nastávajú problémy v komunikácii, postihnúť by mal trvať na stretnutí a dožadovať sa vysvetlenia. V prípade odmietnutia netreba ustúpiť, ale žiadať o stretnutie doporučeným listom, ktorý zároveň posluží ako dôkaz pri prípadnom súdnom konaní. Psychický teror na pracovisku nesleduje priame poškodenie obete,

• Ako hodnotíte úroveň ochrany ľudských práv na pracoviskách?

Zamestnanci na mnohých pracoviskách nemajú nijakú istotu v stabilite pracovného pomeru, nemajú pocit



Poslankyňa, ktorá chce chrániť zamestnancov.

sociálnej bezpečnosti, odcudzujú sa svojmu zamestnávateľovi. Stála a dlhotrvajúca neistota a napätie často zhoršujú ich zdravotný stav. Ohrozením existenčných podmienok zamestnancov opäť silnejú antagonické tendencie vo vzťahu k ich zamestnávateľom.

• Ako sa môže zamestnanec brániť proti psychickému teroru na pracovisku?

Odporúčame viesť si podrobný súpis prejavov mobbingu, akýsi mobbingový denník, aby sa v prípade použitia právnych prostriedkov dalo oprieť o konkrétne fakty a nielen o emocionálne podfarbené všeobecné sťažnosti. Ak nastávajú problémy v komunikácii, postihnúť by mal trvať na stretnutí a dožadovať sa vysvetlenia. V prípade odmietnutia netreba ustúpiť, ale žiadať o stretnutie doporučeným listom, ktorý zároveň posluží ako dôkaz pri prípadnom súdnom konaní. Psychický teror na pracovisku nesleduje priame poškodenie obete,

ale jej zastrašenie, aby ju prinútili odísť na vlastnú žiadosť...

• V čom vidíte príčinu tohto správania sa na pracovisku?

Hlavnou príčinou je ťažká porucha komunikácie alebo zhoršenie vzťahov v kolektíve pracovníkov až vo forme nežiaducej agresivity. Mobér alebo nadriadený si neuvedomuje, že spôsobuje obetiam obrovské psychické utrpenie, čím môže poškodiť psychické zdravie často aj s trvalými následkami.

• Spomínali ste právnu pomoc a zastupovanie v súdnych sporoch. Dá sa dosiahnuť úspech aj mimosúdnou cestou?

Samozrejme, že sa to dá, je to na vôli zúčastnených strán. Vyzývame priamych nadriadených o možnosť vyjadrenia sa a osobného kontaktu, kde ich chceme informovať o našej pomoci pri zlyhaní komunikácie. Žiaľ, často sa stáva, že namiesto ústretovosti sa stretávame s firemnými právnikmi, ktorí zvyčajne tvrdia, že konanie zamest-

návateľa bolo v súlade so Zákonníkom práce. Je potom na nás, aby sme ukázali, ako a kde za bossing deje – kde zamestnávateľ koná nehumánne, dopúšťa sa neľudského konania, ponižovania, sabotovania a zneužívania práce obete.

• Existuje legislatíva, právny postih na takéto správanie zamestnávateľa?

Zatiaľ nie. Ale občania si to žiadajú, preto ma poslali do parlamentu.

• Média nedávno priniesli informáciu, že ste vystúpili z hnutia O'LaNO? Prečo ste tak urobili?

Lebo hnutie nechcelo prijať môj program týkajúci sa ochrany ľudskej dôstojnosti na pracoviskách, s ktorým som prišla do parlamentu. Naopak, moji kolegovia tiež začali tvoriť zákony podľa zaužívej parlamentnej praxe – teda že každý poslanec musí prispievať do spoločného tímu právnikov, ktorý pre nich pripravuje zákony. Toto som odmietla. Som toho názoru, že zákony treba robiť zdola – od ľudí a pre nich.

• Ako si predstavujete ďalšiu činnosť v parlamente?

Budem viesť občanov k tomu, aby sa nijako nenechali ponižovať na svojich pracoviskách. Tiež budem pokračovať na príprave zákona na ochranu zamestnancov, resp. antimobbingového zákona.

• Prispela k tomu aj medzinárodná konferencia o ochrane práv zamestnancov na pôde nášho parlamentu?

Áno, minulý rok 13. novembra sme v NR SR zorganizovali prvú medzinárodnú konferenciu s názvom Ľudsko-právny rozmer ochrany práv zamestnancov, kam sme pozvali premiéra aj príslušných ministrov, Národný inšpektorát práce, krajské inšpektoráty práce, úrady práce, psychiatrov, psychologov. O konferenciu prejavili obrovský záujem občania, ktorí majú negatívne skúsenosti s mobbingom, a takých je okolo osemdesiat percent.

Zlé medziľudské vzťahy dokazujú skutočnosť, že sa mnohí báli vystupovať pod vlastným menom a nechceli byť na fotodokumentácii, ktorú dáme do pripravovaného zborníka z konferencie.



Nepodliehajme dezorientovaným

Drahošlav MACHALA

Stal sa zázrak. Po prvý raz odvtedy, čo vystupuje v politike, prišiel predseda KDH Ján Figel s témou aj s postojom, ktorým rozumie každý Slovak a každý zvrchovaný občan Slovenskej republiky. Navrhuje, aby sa všetci ľudia dobrej vôle na Slovensku spojili a postavili pevnú hrádzu proti vedomému rozkladaniu súdržnosti slovenskej rodiny z médií, ale systematicky najmä z menšinových združení. Návrh znie, aby slovenský parlament prijal úpravu Ústavy Slovenskej republiky tak, aby z nej zaznela jasná prioritná podpora rodine, ktorú tvoria jeden muž a jedna žena.

Každému vzdelanému a rozhladenému občanovi na Slovensku predsa neprekáža, či je niekto gay alebo lesbička, ak to, pravda, vedie uniesť samotní ľudia s takouto orientáciou. Ak sa správajú prirodzene, ak žijú normálnym životom, ak nepotrebujú vnucovať spoločnosti svoje výstrednosti. Ak sa exhibicionista na verejnosti obnažuje, pošlú na neho políciu. Ak na Dúhovom Pride vidate sporo odeté

maškary od výmyslu sveta, polícia nezasiahne v obave, lebo tento druh menšiny prídu „ochraňovať“ europoslankyne. Ale rodinu, ktorá hynie, nechráni nikto! Práve spomínaná menšina je vďaka nenápadným, ale v požiadavkách agresívna, nastoľuje permanentne nové a nové a obťažuje nimi ostatných občanov. Sú to ľudia, ktorí si bez ohľadu na okolie vynucujú

O ČOM JE REČ

pozornosť, hoci v našej vlasti je tisíc iných, dôležitejších problémov. Ľuďom na Slovensku prekáža to, ako táto samozvaná menšina vydiera slovenskú spoločnosť. Preto sa v Košiciach zhromaždil vyše sedemdesiattisícový dav a na jeho čele kráčal aj predseda Maticy slovenskej Ing. Marián Tkáč, ktorý dal jasne verejne najavo, že treba zastaviť bezbrehé vydieranie.

Zvlášť, v niektorých otázkach máme jasno: napríklad v tom, že za výpalníkov považujeme ľudí, ktorí nedovolia slušným podnikateľom platiacim dane podnikať,

ale žiadajú od nich ešte vlastné, svojské dane – výpalné. A kto sú potom ľudia inakosti, ak celý rok terorizujú, vydierajú a obťažujú slušných slovenských občanov svojimi prehnými požiadavkami, pochodmi, kde sa prezentujú oblečením, výkrikmi a heslami či obscénnosťami na hrane morálky? Áno, takéto správanie je podobné duchovnému výpalníctvu! Keďže slovenské žoldnierske médiá, v ktorých by ste našli sústredných desiatky príslušníkov tejto menšiny, potrebujú takzvanú sledovanosť, tak opakovane provokujú otváraním týchto okrajových tém, usilujú sa ľudí vyvádzať z miery, vyrušovať ich z pokojného života a postupne tieto témy prepašovať do centra pozornosti. Aj táto menšinová skupinka si musí uvedomiť, že DEMOKRACIA JE VLÁDA VÄČŠINY! Alebo má niekto inú definíciu?

Na internete sa objavila výzva, že 2. februára 2014 sa v Paríži, v Bukurešti, v Madride aj v Ríme začne Manifestácia pre všetkých. Je to veľký, verejný

protest proti aktivitám LGBT. Ako je možné, že v hlavných mestách najdemokratickejších západných krajín – v Španielsku, vo Francúzsku a v Taliansku – začínajú pociťovať obťažovanie témou LGBT? Ľudia vychádzajú do ulíc a protestujú vtedy, keď akákoľvek menšina stráca zmysel pre mieru. Spomínaná menšina v obťažovaní spoločnosti zašla príďaleko. Preto: Dosť bolo Schlessingerovej aj Pietruchovej! Nech si žijú svoj život, nech dajú svojou orientáciou či dezorientáciou ostatným slušným občanom pokoj a nechajú nás žiť. Žiť a nechať žiť.

Vynikajúcou príležitosťou pre slovenských poslancov je, aby návrh Jána Figela podporilo celé politické spektrum v slovenskom parlamente. Toto je test toho, či malo vytvorenie vlastného štátu Slovenskej republiky v roku 1993 nejaký zmysel. Tu a teraz, milí poslanci a poslankyne, ukážte, že sa viete odosobniť a viete podporiť to, čo je v najvyššom slovenskom národnom a štátnom záujme. A tým je ZACHOVANIE RODINY. Nech aj prezidentskí kandidáti preukážu v tejto otázke jasný postoj. Nech vieme: KTO ZA KOHO KOPE! a KOHO MÁME VOLIŤ! Podporu rodiny a jej jasnú definíciu treba zakotviť v Ústave Slovenskej republiky.

Poslankyňa Vášaryová chce urobiť poriadok s matičnými periodikami

Šéfka Živeny má problémy s Maticou

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Ilustrácia Andrej MIŠANEK

Je to škandál! „Časopisy vydávané Maticou slovenskou šíria fašizoidné názory,“ vyhlásila poslankyňa NR SR Magda Vášaryová v rozprave k návrhu štátneho rozpočtu na rok 2014. Ktokoľvek to mohol vidieť a počuť pri jej vystúpení, ktoré sa cez televízne kamery dostalo na verejnosť. V kapitole rozpočtu ministerstva kultúry na rok 2014 sa rokovalo aj o podpore pre Maticu slovenskú.

Pani poslankyňa, verná svojmu bývalému hereckému povolaniu, urobila významnú odmlku, zdvihla obočie, pozrela sa do verejného priestoru a dodala, že to všetko sa deje s podporou štátneho rozpočtu, teda z verejných finančných zdrojov. Nuž, ak by to, čo vyslovila o fašizoidných názoroch, bolo pravdou a podporované z akýchkoľvek zdrojov, bolo by to neprípustné, lebo šírenie fašizmu je trestné! Škandálne je teda to, že poslankyňa verejne vyhlásila nehorázne tvrdenia, a pritom sa núka postreh, že tým ani tak veľmi nechcela bojovať proti „fašizoidným názorom“, ako skôr upozorniť na prílišnú slobodu prejavu v matičných periodikách, ktorú by rada „dala na poriadok“.

„Už s tým treba urobiť poriadok. Uverejňujú články s názormi, ktoré sú používané v extrémistických prostrediach a často propagujú antieurópsku politiku,“ povedala poslankyňa pre médiá po skončení rozpravy. Slovenské národné noviny a Slovenské pohľady sú podľa nej „cvičiskom ľudí s fašizoidnými názormi“.

■ KOHO KÁDRUJE?

Kádruje pani, ktorá za komunistického režimu ako herečka mala dlhodobo počas normalizácie dostatok práce v umeleckej sfére, a tá veru nebola otvorená každému. Mnohí moji pokrvní príbuzní bojovali proti fašizmu aj proti komunistickej totalite. Viacerí museli po roku 1968 emigrovať, aby sa vyhlí

kunistickým väzeniam. Pani Vášaryová iste vie, v akom režime to vtedy poberala herecké honoráre, kým iní ľudia nesmeli ani len študovať, kdeže ešte pôsobiť na výslni.

Teraz sa jej nepáči, ak má niekto iné názory ako tie, ktoré zastáva ona? Využitie ústavne zaručenej slobody prejavu podľa nej znamená, že odlišné názory znamenajú „antieurópsku politiku“?! Takéto formulácie bývalej diplomatky by mohli naznačovať nebezpečné totalitné myslenie, čo je neprípustné. Právo na názor a jeho publikovanie, ak nie je v rozpore so zákonmi, platí nielen pre hercov, diplomatov a politikov. Môžu ho mať dokonca aj členovia a priaznivci Maticy slovenskej.

Matica slovenská poslankyňu žiada, aby sa za „teatrálny a ničím nepodložený útok“ verejne ospravedlnila. Podľa Mariána Tkáča, predsedu MS, si pomýlila dojmy s pojmi, spomenuté periodiká pravdepodobne nikdy nečítala a ako poznamenal, M. Vášaryová argumentovala citátmi, ktoré pochádzali z časopisov, ktoré nepatria pod Maticu slovenskú. „Ja som v prejave povedala, že fašizoidné názory sa objavujú dokonca aj vo dvoch orgánoch Maticy slovenskej, ktorá dostáva peniaze z rozpočtu. Potom som vo faktickej poznámke citovala aj ďalšie noviny,“ reagovala poslankyňa.

■ LEN PRE PORIADOK

Poslankyňa Vášaryová, politič-

ka, bývalá herečka a diplomatka, vari aspoň tuší, že v podstate všetky jej spomenuté pracovné pôsobenia pred novembrom 1989 aj po ňom boli a sú financované z verejných zdrojov.

V rokoch 1966 – 1971 študovala sociológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.



Predsedkyňa Živeny a poslankyňa M. Vášaryová.

V bývalom režime bolo vysokoškolské štúdium financované z verejných zdrojov. Od roku 1970 pôsobila ako herečka v Divadle na Korze, Novej scéne (1971 – 1983) a v Slovenskom národnom divadle (1983 – 1990). Všetky divadlá boli financované z verejných zdrojov a pani Vášaryová zrejme nepracovala bez pláče. V rokoch 1990 – 1993 pôsobila ako veľvyslan-

kyňa Českej a Slovenskej federatívnej republiky v Rakúsku. Platená bola z verejných zdrojov. V roku 1999 kandidovala na úrad prezidenta Slovenskej republiky. Ak by sa bola stala prezidentkou, bola by financovaná z verejných zdrojov. V rokoch 2000 – 2005 rokoch pôsobila opäť ako veľvyslankyňa, tentoraz reprezentovala SR v Poľsku, samozrejme mzdu dostávala z verejných zdrojov. Od februára 2005 zastávala funkciu štátnej tajomníčky Ministerstva zahraničných vecí SR, platená bola z verejných zdrojov. Od roku 2006 je poslankyňou Národnej rady SR za SDKÚ-DS, mzdu dostáva z verejných zdrojov.

V najstaršom ženskom spolku Živena delegátky z celého Slovenska schválili na valnom zhromaždení 15. novembra 2013 v Bratislave na post predsedníčky ústredia Magdu Váša-

ryovú. Nová predsedníčka Živeny by chcela nadviazať na prácu najväčších osobností v histórii spolku, ale súčasne posunúť Živenu k riešeniu tém 21. storočia. Nuž, bolo by veľmi smutné a zlé, keby spolok Živena nedostával vôbec nijakú podporu z verejných zdrojov. Ale to by azda pani predsedníčka Vášaryová nepripustila. Veď o financiách z verejných zdrojov vie svoje.

úsmevy do kamery ani bruselská propagandistická mašinéria, to je spoločný problém – my nemôžeme pripustiť, aby sa komisia dopúšťala akýchkoľvek chýb, a preto musíme o nej hovoriť s nemilosrdnou otvorenosťou. Veď len v decembri 2012 prijala EÚ stratégiu s cieľom „posilniť schopnosť Únie čeliť súčasným ekonomickým, finančným a sociálnym výzvam“. Čo hovorí tento klzký jazyk v Grécku?

■ DRASTICKÝ STAV

To, čo spolupôsobila Únia v Grécku, je drastické: každý štvrtý práceschopný Grék alebo Grékyňa je bez vyhliadky na zamestnanie. Nezamestnanosť je extrémne vysoká – takmer 29 percent. Päťina obyvateľstva žije pod hranicou biedy. Nevytvárajú sa fondy na dôchodky, penzijné fondy sa majú zlúčiť do jedného. Dôchodky pre chudobných a tých, čo nemajú odpracované roky, klesli zo 450 na 300 eur a najvyšší dôchodok nemá presiahnuť 800 eur, ak sa nemá celý systém zrútiť ako domček z karát.

Grécke zadĺženie vysoko presahuje prípustné 60-percentné zadĺženie – je 176 percent ročného HDP a až do 2020 sa zníži na 124 a od 2022 na 110 percent. Pritom Grécko je v pásme južných štátov EÚ vedno s Talianskom, so Španielskom a s Portugalskom, kde primnohí mladí a vysoko vzdelaní ľudia nemôžu nájsť prácu. Zadĺžené Portugalsko, ktoré sa má zbaviť medzinárodného finančného dozoru, to považuje za návrat k slobode, k slobodnému štátu a národu, ako keď sa kedysi – v roku 1640 – zbavilo cudzej nadvlády. Pre Grécko, ktoré nie je nijakou starou demokraciou, naopak, má modernú demokraciu od prvých demokratických parlamentných volieb v roku 1974, keď padla vojenská junta a bola zrušená monarchia, teda „iba“ o pätnásť rokov skôr ako Slovensko (!), je finančná sloboda v nedohľadne.

Pokračovanie seriálu úniových poloprávd o stave gréckej spoločnosti

Damoklov meč nad riadením Helénov

Dušan D. KERNÝ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Helénska republika už po piaty raz predsedá Európskej únii, čo potrvá do polovice tohto roka. Po prvý raz je však v predsedníckej pozícii štát, ktorý je zároveň odkázaný na medzinárodný finančný dohľad a priamu finančnú pomoc. To ešte nikdy nebolo, iba raz počas českého predsedníctva padla vláda a vypukla kríza; následky český politický systém doteraz neprekonal, práve tak ako škandál okolo pol miliardy na českú propagáciu roztratených korún.



Grécko predsedá Únii aj v povážlivom stave hlbokéj finančnej a politickej krízy, v ktorej nie je jasné, či sa postaví na vlastné nohy alebo nie. Väčšinu agendy určuje tak či tak Brusel, Európska komisia a len malá časť zostáva pre iniciatívny predsedníckeho štátu. Slovensko bude predsedáť Únii o dva roky, takže už teraz je zrejme, že v najmenej osemdesiatich percentách agendy bude pokračovať v načatom, zabehnutom systéme a plus minus dvadsať percent môže byť priestorom na slovenský príspevok pre spoločenstvo.

■ ÚPADOK AKO OLYMP

Po prvý raz máme do činenia so štátom, ktorý sa z rozvinuté-

ho zmenil na rozvojový – a to po desaťročiach členstva v NATO (1952), v Únii (1981) a v eurozóne (2001), kde bolo Grécko dvanástym členom. Počas predchádzajúceho predsedníctva bola ekonomika, ako aj spotreba obyvateľstva vďaka investíciám pred aténskou olympiádou v roku 2004 na veľkom vzostupe, lenže takmer deväť miliárd olympijského dluhu odštartovalo krízu. Uplynulo deväť rokov a Grécko míňa pomoc desaťnásobne vyššiu. Poučenie plynie z popierania tohto stavu – ešte v roku 2010 predstaviteľ Európskej centrálnej banky tvrdil, že EÚ sa nechystá pomôcť Grécku, že predstava o finančnej pomoci je – ako

povedal doslova – absurdná. Vtedajší grécki politici tvrdili, že si s finančnými problémami poradia sami. Dnes je zrejme, že to bolo nehanebné zatĺkanie, a to práve je veľmi znepokojujúce. Vystáva totiž otázka, či Európska únia, Európska komisia a Európska centrálna banka sú schopné včas rozoznať problémy Únie a eurozóny, hľadať a nachádzať riešenia.

■ REÁLNA HROZBA

Aký obraz ponúka hrdá Helénska republika dnes? Slávnosť na začiatok predsedníctva – pravda skromná – ale za účasti vrcholného úniového protokolu. Je dobré, ak Únia takto dáva najavo solidaritu, keď (ako sa hovorí v novojazyku) vyslala signál podpory Grécku a jeho úspornému vládnomu programu. To treba uvítať, pravda, ak Únia zároveň otvorene prizná, že Grécko bude potrebovať zrejme najmenej dva roky na to, aby sa vôbec stalo dôveryhodným dlžníkom. Zároveň keby Únia a komisia pripustili svoj diel zodpovednosti za dnešnú situáciu Grécka. Je to totiž situácia dramatická aj politicky. Každý neúspech úniového počínania môže posilniť priamych odporcov spoločenstva a integrácie, a to v pol roku, na ktorý pripadajú voľby do Európskeho parlamentu. Na rozdiel od zaspaného eurovoliča na Slovensku v Grécku sú to voľby, ktoré sú nepísaným referendom o vláde, a navyše sa konajú zároveň aj s miestnymi komunálnymi voľbami. To nevyžehlija Barossove

POZNÁMKA

Ladový hokej sa na Slovensku teší mimoriadnej obľube hádam od čias, keď sa tento šport u nás udomácnil. Hokejové šampionáty či olympijské hry dostávajú prednosť pred všetkým. Aj dnes sa fanúškovia tešia na svoju strhujúcu hru a na svojich obľúbených miláčikov. K nim od čias samostatnosti Slovenska patrí aj Miroslav Šatan.

(Ne)potrebný

Miro Šatan

Nie iba pre modré oči. Je najlepším strelcom v histórii slovenskej reprezentácie, držiteľ všetkých štyroch medailí z majstrovstiev sveta a víťaz Stanley Cupu s Pittsburghom Penguins v roku 2009. V ročníku 1999/2000 nastúpil ako jediný hráč Buffalo za Výber sveta pri jubilejnom päťdesiatom zápase All Stars v Toronte. Celkovo odohral za Slovensko sto šesťdesiatdeväť zápasov a dal v nich osemdesiatjeden gólov. Zúčastnil sa na deviatich majstrovstvách sveta a dvoch olympiádach. Teraz mal ísť na tretiu. Nestane sa tak. „Mirovi nepochybne ukrivdili. Takéto narábanie s jeho hráčskym kreditom je neúčtovo. Je to hanebné, urážlivé. Ťažko môže niekto hľadať výhovorky,“ komentoval nenominovanie Miroslava Šatana na olympijský turnaj do Soči Peter Šťastný – ďalšia legenda slovenského hokeja. Jedným z dôvodov bolo, že mu v ostatnom čase chýbala dynamika v hre. Ale hra Miroslava Šatana na nej nikdy nebola založená – on má iné a dôležitejšie prednosti. Prečo zrazu dynamika? Tú nemal ani Peter Šťastný a nezakladal si na nej ani veľký Gretzky. Šatan je hráč, ktorý počas svojej reprezentačnej kariéry už ukázal všetky svoje tromfy. Je to osobnosť, ktorá nemusí dokazovať, že na Soči má. A nijako sa nemusí siliť do dynamiky. Každého svojou hrou v minulosti presvedčil. Ťaži z klamlivých pohybov a má famóznú intuíciu na čítanie hry. V nej sa nikdy nestará. Podľa akých kritérií ho odstavili? Reprezentácii by hanbu určite neurobil. Veď istotne patrí medzi prvých šesť či desať hráčov. Napokon teraz máme v tíme dosť mladých a celkom logicky ich treba doplniť skúsenejšími. Na ZOH vo Vancouveri 2010 sme mali naopak prestarnutý tím. Tu Šatan strelil víťazný gól v osemfinále proti Nórsku a Slovensko obsadilo historicky najlepšie štvrté olympijské miesto. Ak by sme mali o jedného-dvoch mladších dravcov viac, zrejme by sme boli úspešnejší aj v záverečných zápasoch o medaily. Naša malá krajina by si mala vážiť hokejové kvality, nehovoriac už o Mirovom vzácnom charaktere. Nemáme tisíc hráčov na každý post ako v Kanade či v Amerike. Pred ZOH v Turíne 2006 sa tiež intrigovalo. Mali sme na zlatu, ale skončili sme na piatom mieste. Vo štvrtfinále nás vyradili Česi. Pritom pred Turínom sme boli v dlhodobom rebričku na treťom mieste na svete a hrali sme kvalitný hokej.

Generálny manažér vyberie hráčov a tréner si nesie zodpovednosť. Asi sa neubránili istým tlakom. Po rozdelení federácie český hokej vygumoval slovenský a išli sme do C-skupiny majstrovstiev. Návrat sa nám podaril na prvý pokus. Dôkaz, že nás diskvalifikovali nespravodlivo. Teraz sa nesmieme diskvalifikovať sami.

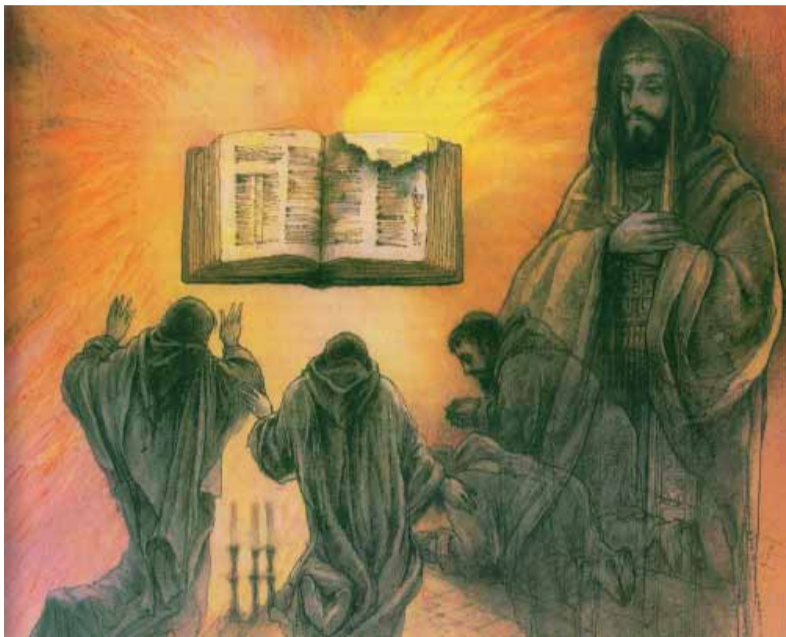
Peter JÁNOŠÍK

Slávna Nitra je mesto prvopočiatkov našich národných dejín

Hrob môže byť v Čiernych Kľačanoch

Marián VALAŠÍK

V marci 2013 obhajoval známy archeológ Titus Kolník v Literárnom týždenníku svoju prácu o čiernokľačianskej pyxide proti tým, čo spochybnili motív na jej reliéfe. Dokonale svoje tvrdenia vyargumentoval, mňa však zaujala skutočnosť, že pyxidy sa v tom období používali na úschovu kadidla, Eucharistie a relikvií. Nevie, kto prišiel s myšlienkou označiť čiernokľačiansku pyxidu ako dar kniežatú Rastislavovi, ale podľa účelu a použitia to bude asi trochu inak: ak sa vtedy pyxidy používali na úschovu kadidla, Eucharistie a relikvií, tak takýto dar by nebol pre Rastislava vhodný a nemal by preňho využitie.



V Konštantínopole určite vedeli, čo je vhodný dar pre panovníka, a pyxida ním určite nebola. Konštantínopol a Rím boli súper, preto konštantínopolský cisár by nebol poslal dar s motívom oslavujúcim založenie Ríma, ale skôr Konštantínopola.

Pyxidy používali cirkevní hodnostári na vyššie spomínané ciele, preto to mohol byť skôr dar pápeža Metodovi buď v roku 870, alebo 880 a v takom prípade je aj motív na pyxide, vyzdvihujúci mesto Rím a jeho význam pre cirkev, odôvodnený. Pyxida sa nenašla v nejakom výstavnom hrobe, aby sme ju mohli pokladať za súčasť panovníckeho pokladu, ale v jednoduchom hrobe. Ak uvážime cieľ použitia pyxidy, zdá sa jasné, že bola darom cirkevnému hodnostárovi, a nie panovníkovi.

■ ČIA BOLA PYXIDA?

Kto bol teda muž, ktorému dali do hrobu takú vzácnosť? Vieme, že vysokým cirkevným hodnostárom vkladali do hrobu isté vzácnosti, a ak sa neďaleko našla pyxida a prijímame teóriu, že bola darom pápeža Metodovi, nemusel by byť problém túto teóriu potvrdiť alebo vyvrátiť. Ak americkí vedci dokázali, že dnešní Maďari nemajú žiadne gény po Maďaroch, ktorí prišli na sklonku 9. storočia do Karpatskej kotliny, nechce sa veriť, že by naši vedci nevedeli rozlíšiť DNA Gréka či Anta a Slováka. Navyše v Nitre majú relikviu sv. Cyrila. Napriek tomu, že záchranný archeologický prieskum pri náleze pyxidy sa uskutočnil ešte v roku 1974, nebol vlastne nikdy dokončený, veď vtedy metóda DNA nebola známa. Dnes však už je!

Veľmi zaujímavá je klasifikácia miesta nálezu pyxidy – rozrušené slovanské (asi skôr slovenské) hroby z neskoroveľkomoravského alebo veľkomoravského obdobia. Takéto časovanie z hľadiska veku Metodových žiakov zodpovedá myšlienke – dávali sa Metodovi žiaci pochovávať vedľa svojho učiteľa? Ak by sa ukázalo, že rozrušenosť hrobov nebola spôsobená orbou, potom je len jedno vysvetlenie – boli vykradnuté a hroby obyčajných smrteľníkov sa vykrádať nezvyknú. Doteraz sa podceňovala tradícia, ktorú zaznamenal prof. Rakovský, že v tejto oblasti bol po-

chovaný sv. Metod a tu sa ukrývali jeho žiaci.

■ SVÄTCOVE OSTATKY

Prečo však Čierne Kľačany? Metod vykonával pastoračnú činnosť u Svätopluka v Nitre (Wichinga po preukázaní falošného listu od pápeža poslal do Vislanska), svoje sídlo (letné?) mal však v meste Morava. Pod týmto názvom sú v Zoborskej listine označené Zlaté Moravce. Od Zlatých Moraviec sú Čierne Kľačany vzdialené len niekoľko kilometrov. Kňazice – miesto mladých kňazov – ležia ani nie dva kilometre a tento ich názov hovorí za všetko. V Zlatých Moravciach sa našiel byzantský zlatý pektorálny kríž z 9. storočia, aký nosievali len najvyšší cirkevní hodnostári. Komu asi patril ak nie Metodovi?

Prečo teda Čierne Kľačany? Ak bol Metod pochovaný v meste Morava, musíme sa vrátiť k dôvodom uvádzaným Milanom Ferkom, prečo sa nepodarilo Metodov hrob nájsť. Metod bol pre wichingovcov nebezpečný aj po svojej smrti a keď ovládli celú cirkevnú správu, jeho hrob jednoducho zničili, rozmetali. Preto Metodovi žiaci, ukrývajúci sa v Čiernych Kľačanoch, pozbierali zvyšky Metodových kostí a znovu ich pochovali aj s drobnými úlomkami v pyxide na tomto neexponovanom mieste.

Co myslíte, aká bude reakcia na tento príspevok? Ako obyčajne nijaká. Noviny sa prečítajú, odložia a karavána pôjde ďalej. Teraz sa vlastne ukáže, aký vzťah majú Slováci k sv. Metodovi, lebo to nie je len o ňom rozprávať ako komunisti o perestrojke, ale aj pripojiť sa k výzve inštitúcie na to ustanovenej konat'. Ak by bola čo i len päťpercentná šanca Metodove pozostatky nájsť, Moravia by neváhali ani chvíľu, oni vlastne kopú už sto rokov, márne, nie je tam. My máme teraz oveľa väčšiu šancu ho nájsť, lenže my nie sme Moravia...

■ BOJ ZA SVÄTOPLUKA

Za socializmu ignorancia Slovenska pri čítaní českých publikácií o Veľkej Morave vyvolávala absolútny pocit bezmocnosti. Dalo sa oprieť jedine o Nitrú ako nespochybniteľné sídlo Svätopluka – navyše to Česi komentovali ako by cez zuby. Vtedy sme si netrúfli

k trom uznávaným centráram – Nitre, Mikulčiciam a Starému Mestu – Devín ani len spomenúť. To, čo sa po vzniku Slovenskej republiky z Devína, pohraničnej pevnosti, vytvorilo – panovnícke sídlo Rastislava či pôsobisko Metoda – znamená, že sme na najlepšej ceste, aby nás „bratia“ vysmiali ako pri tvrdení, že Svätopluk vládol v Bratislave. Treba naliať čistého vína a povedať, prečo sa tak stalo. Z taktického hľadiska mal byť Svätopluk najskôr postavený v Nitre, kde je jeho sídlo a pôsobenie nespochybniteľné, a až potom ako celoslovenská osobnosť aj v Bratislave. Bez tohto postupu sa postavením sochy na bratislavskom hrade slovenskej veci viac poškodilo, ako pomohlo. Média na Slovensku sú vlastne protislovenské a tie skutočnosti, že nie je dokázaná priama súvislosť Svätopluka k Bratislave, dokonale využili. Výsledok? Neinformovaní ľudia uverili protislovenským médiám, s tým sme však mali rátať a históriu Slovenska prezentovať na základe nespochybniteľných faktov, a nie hypotéz. Všetky osobnosti z 9. storočia sa viažu k mestu Nitra, my ich však chceme prezentovať formou pamätníkov v Bratislave, ktorá k nim nijaký doložený vzťah nemá. Toto je predsa jadro celého problému a takto ho pomenovali aj českí či moravskí historici. Bez toho, aby sme preukázali ich vzťah k Slovensku, ktorý v tomto prípade reprezentuje mesto Nitra, budeme neustále objektom napádania a výsmechu.

Prijalo sa k dokumentu V tieni kráľa Svätopluka aj nejaké opatrenie alebo sa len budeme bezmocne prizerať, ako nás nejaký Čech dobehol za slovenské peniaze? Kde máme istotu, že sa tak nestalo posledný raz a zopakuje sa to v kvalitatívne vylepšenej forme vhodnej zverejnenia aj o dvadsiatej hodine a nielen o dvadsiatej tretej, keď už máme vo vlastnom štáte takých dobroprajníkov? Dokedy sa z nás budú vysmievať? Pritom riešenie je také jednoduché. Ak bude Svätopluk stáť v Nitre, nikto, opakujem, nikto si nedovolí na Svätopluka ako kráľa starých Slovákov siahnuť, pretože tam je jeho pôsobenie doložené a nespochybniteľné.

Jedenásteho decembra 1989 v aule VŠP a PF v Nitre Ján Chryzostom kardinál Korec predniesol: „Nitra je pre vás posvätná, lebo po nej kráčali sv. Cyril a Metod. Tu zaznievali prvé staroslovenské kultúrne slová k Preslovu sv. Cyrila k Evanjeliu. Kým nepostavíme v Nitre národný monument zrodu nášho kultúrneho a duchovného života, mali by byť týmto monumentom všetci pracovití a vzdelaní ľudia tohto najstaršieho mesta Slovenska.“

Preto je, myslím si, namieste návrh pre predsedu Matice slovenskej pána Mariána Tkáča: Iniciujte u národne orientovaných poslancov NR SR návrh zákona o meste Nitra ako meste prvopočiatkov našich dejín a kresťanskej kultúry v spojení s dotáciou pre postavenie národného monumentu. To by mala byť úloha pre matku Slovákov.

Autor nie je profesionálny historik. Redakcia sa nemusí stotožňovať s jeho výkladmi.

POZNÁMKA

Nebyť toho, že sa expremiér Mikuláš Dzurinda v centre Košíc pred hotelom Hilton zviezol pod vplyvom alkoholu na zem a naražil si hlavu, verejnosť by sa nedozvedela, aká spoločnosť sa zišla u exprezidenta Rudolfa Schustera na oslavách jeho osemdesiatky. Dôležité je to najmä preto, že sa voliči mali možnosť presvedčiť, aký je rozdiel medzi slovami a činmi niektorých politikov. A ako láskavo sa k poniektorým správajú médiá.

Schuster a pár pohárikov navyše

Po hodoch - bolehlav

Eva ZELENAYOVÁ

Navonok nie je nijakým prekvapením, že bývalému prezidentovi boli gratulovať jeho bývalí koalíční partneri. Keďže ho do úradu prezidenta sami posunuli, idylka mohla byť dokonalá. A že bola, presvedčil Dzurindov stav po skončení osláv. Dzurinda prišiel spolu s Jánom Figelom a Pavlom Hrušovským. Všetkých spája spoločná minulosť v strane KDH a vraj kresťansko-demokratický svetonázor.

■ ANTIKOMUNISTI

Vždy verejne vystupovali proti bývalému totalitnému režimu, aj keď sa im a im podobným vtedy zle nešlo. R. Schuster je v súčasnosti prívátnou osobou, takže čo robili títo zarytí nepriatelja komunizmu v spoločnosti bývalého nomenklatúrneho kádra komunistickej strany? Pred rokmi, presnejšie v roku 1998, ich spojila vidina moci, ale dnes? Žeby sa kandidát na prezidenta Pavol Hrušovský potreboval radiť práve so Schusterom? Napríklad o tom, prečo je nevyhnutné, aby Slovensko v nadchádzajúcich prezidentských voľbách nezvolilo prezidenta blízkeho vláde? Hrušovský, ale aj iní kandidáti pravice to radi zdôrazňujú, ibaže prečo? Schuster pred svojím zvolením za prezidenta zostával post predsedu vládnej strany. Pochádzal z toho istého zoskupenia, ktoré vládlo. Dokonca sa to v tom období považovalo za veľký prínos, lebo veď známa bola animozita medzi predchádzajúcim prezidentom Michalom Kováčom a predsedom vlády Vladimírom Mečiarom.

Napriek tomu, že Mečiar i Kováč pochádzali z tej istej politickej strany, rozdelil ich prezidentov syn. Keď v súčasnosti počujeme o daňových podvodoch, fiktívnych obchodoch, nevdojak to pripomína kauzu Technopol, na ktorej sa podieľal Michal Kováč ml. Išlo o podvod v hodnote 2,3 milióna dolárov. Syn prezidenta a jeho spoločníci dostali prezidentskú milosť. A prezidentov syn aj lukratívne miesto v diplomacii. Napriek tomu, že Schustera a kandidáta na prezidenta Hrušovského rozdeľuje ideologická priepasť, predsa majú k sebe blízko. Inak by sa nemohli objaviť v jednej spoločnosti pri oslave životného jubilea. Keď sa v roku 1998 spojili do mocenského bloku strany ako SDL, SOP, SMK-MKP a SDK zostávajúca z ďalších piatich strán, od konzervatívcov cez kresťanských demokratov, zelených i socialistov až po liberálov, Slovensko nemohlo dopadnúť inak, než dopadlo. Ako prvé zastavili výstavbu diaľnic a popredali strategické podniky. Presne podľa hes-

la Hrušovského: „Spolu na to máme.“

■ POLITICKÁ ŽIARLIVOSŤ

Ani najväčší skeptik nepredpokladá, žeby sa Robert Fico nedostal do druhého kola volieb, aj keď ani on sa nevyhol chybám, ktoré by ho mohli stáť víťazstvo už v prvom kole volieb. Na nedávnej návšteve českého premiéra sníval o obnovení značky Made in Czechoslovakia, a pritom tvrdí, že chce byť vlasteneckým prezidentom. Fico svoju kandidatúru na post prezidenta republiky oznámil vo veľkom štýle. A takmer na poslednú chvíľu, keď už bolo zjavné, s kým pôjde do súboja. A opoziční politici okamžite spustili náreky nad ovládnutím Slovenska jednou stranou. No tie sú skôr prejavom žiarlivosti ako skutočných obav o stranického diktátu. V dnešnej integrovanej Európe nie je možný odklon od demokratických štandardov, aj keď podľa výsledkov Inštitútu pre verejné otázky (IVO) si opäť naša krajina zhoršila postavenie, čo sa dalo čakať. Totiž vždy po nástupe inej než pravice zostavovanej vlády klesá podľa hodnotenia IVO úroveň ľudských práv v štáte. A tie by mohli zohrať úlohu práve v prezidentskej kampani.

Fico v prístupe k rodine a manželstvu neprezieravo prenechal iniciatívu KDH. Jeho predseda Ján Figel práve v tomto období oznámil zámer prijať ústavný zákon o manželstve muža a ženy. Či sa pridá deväťdesiat poslancov v parlamente a návrh prejde, je otázne. Ale KDH v predvolebnom čase vyslalo signál, že rešpektuje výzvu biskupov Slovenska a je tým politickým subjektom, ktorý odmieta kultúru smrti. Bude zaujímavé sledovať, ako zareaguje prezidentský kandidát Fico, ktorého vláda celkom ochotne plní pokyny z európskej centrály v súvislosti s realizáciou projektu rodovej rovnosti.

■ SMEROM K CIRKVI

KDH postavilo vlastného kandidáta na funkciu prezidenta a urobilo skvelý ťah smerom k cirkvi a ku kresťanský založeným voľičom, ak sa rozhodlo iniciovať ústavné zmeny v prospech tradičnej rodiny. No prekročilo rubikon, keď oslovilo politického väzňa Antona Sroholca, aby podporil Hrušovského kandidatúru. Sroholec je známym nepriateľom cirkvi, ktorú verejne označuje za poslednú baštu totality. Kardinálovi Korcovi sa veľmi nepáči, ak za prezidenta kandidujú osobnosti, ktoré boli proti vzniku štátu. Navyše, ak sa vlastencom na námestiach vyhrážali, že ich naučia báť sa...

Diktátori Mussolini a Hitler našli rýchlo svojich obdivovateľov

Kapitoly o maďarskom fašizme

Text a foto: Vojtech KÁRPÁT

I. časť

Taliansky fašizmus a nemecký národný socializmus poznačili natrvalo dejiny prvej polovice dvadsiateho storočia. Aj napriek razantným vyjadreniam ich zakladateľov a vedúcich osobností, že sa tieto ideológie nemôžu a ani nestanú exportným artiklom, sa taliansky fašizmus a nemecký nacizmus stali vzorovými a východiskovými ideovými základňami pre pestrú škálu obdivovateľov a imitátorov. Neostalo však iba pri obdive. Ten sa čoskoro transformoval do praktickej podoby pestrej škály fašistických a národno-socialistických politických strán, spolkov, hnutí a polo vojenských organizácií v takmer všetkých štátoch medzivojnovj Európy dvadsiateho storočia.



Členský odznak Zväzu prebúdžajúcich sa Maďarov.

V tomto smere nebolo výnimkou ani Maďarsko, kde už v prvej polovici dvadsiatych rokov minulého storočia existovalo viacero fašistických a národno-socialistických spolkov a organizácií so šovinistickým, s revizionistickým a s antisemitským programom a orientáciou.

Dejiny maďarskej extrémnej pravice prvej polovice 20. storočia predstavujú mimoriadne pestrú škálu fašistických, národno-socialistických, protizidovských a radikálno-nacionalistických politických strán, spolkov a združení. Spojujúcimi ideologickými východiskami však ostával hungarizmus, revizionizmus, snaha o obnovenie tzv. Veľkomaďarska (Nagymagyarország) a pocit nadradenosti a božskej predestinácie a poslania vládnúť nemaďarským národom, národnostiam a etnikám v bývalom uhorskom geopolitickom priestore.

■ TIEŇOVÁ ARMÁDA

Prvou organizáciou radikálnej pravice, ktorá predstavovala skôr polovojenský branný spolok ako tradičnú politickú stranu, sa už na prelome rokov 1918 – 1919 stala Maďarská krajiniská obranná jednota (Magyar Országos Véderő Egyesület – MOVE).

Trianonské Maďarsko malo mierovými zmluvami výrazne obmedzený početný stav svojej brannej moci, a tak sa MOVE mala stať akousi podzemnou tieňovou armádou, ktorú by v prípade potreby stačilo iba vyzbrojiť. Tomu zodpovedala i náplň spolku. Miestne jednoty MOVE, ktorých bolo v druhom roku existencie tejto organizácie vyše štyristo, sa do konca dvadsiatych rokov rozšírili do všetkých končín Maďarska a boli aj v tých najzapadutejších dedinkách, aj keď oficiálne expozitúry boli iba vo väčších obciach, väčšinou v sídlach oblastných notariátov. Cvičili svoje členstvo najmä v streľbe z rôznych druhov zbraní. MOVE usporadúvala pod štátnym patronátom každoročné regionálne i celoštátne strelecké preteky. Členstvo sa zároveň zoznamovalo s konštrukciou výbušnín a bômb, cvičilo sa v hode granátmi i v jazde na koni. Členská základňa a najmä vedúci funkcionári

MOVE sa oficiálne prisahou zaväzovali naplňať vo svojom každodennom živote Kódex cti maďarského dôstojníka. Aj to však v dvadsiatych rokoch prinieslo epidémiu duelových súbojov, ktorú ukončil až razantný zásah štátu a jeho bezpečnostných orgánov v spolupráci s najvyššími funkcionármi MOVE. Uvedomovali si nezmyselnosť tohto dôstojníckeho nešváru – rezídua minulých storočí, ktorý zbytočne pripravoval o život „najlepších maďarských bojovníkov“.

Hlavným a najvýznamnejším predstaviteľom a vodcom MOVE bol maďarský pravivý radikál Gyula Gömbös, politik s mimoriadnymi vodcovskými schopnosťami a ešte väčšími ambíciami, no s o to väčšími antipatiám u ríšskeho regenta Miklósa Horthyho. Ten v tomto smere nepripúšťal nijakú alternatívu a o vodcovstvo sa nechcel deliť s nikým. Ani s korunovanými hlavami a ani so svojimi starými spolubojovníkmi z rokov 1919 – 1920. Gömbös, znechutený nárastom počtu strán a hnutí „rýchlokvasených“ maďarských národných socialistov a fašistov, zomrel po zdĺhavej chorobe 6. októbra 1936 v Mníchove a podľa istej charakteristiky umrel ako „vojak, ktorý vo vojne dosiahol hodnosť kapitána a v mieri sa stal maršalom“. Druhou najvýznamnejšou vedúcou osobnosťou tohto hnutia a organizátorom jeho centra a regionálnych štruktúr sa stal neskorší maďarský národný socialista a Nyilas László Endre.

■ BOMBAMI A GRANÁTMI

Ďalšou výraznou organizáciou v dejinách maďarského pravivého extrémizmu bol Zväz prebúdžajúcich sa Maďarov (Ébredő Magyarok Egyesülete – ÉME), ktorý sa stal personálnym rezervoárom neskorších fašistických a národno-socialistických organizácií v Maďarsku a bol založený na dvoch základných ideologických pilieroch – maďarskom iredentizme a antisemitizme. Táto organizácia vznikla ešte v roku 1918, ale jej prvá oficiálna ustanovujúca schôdza bola zvolaná do budovy budapeštianskej univerzity na 19. januára 1919. Dopadla všeobecne fiaskom, pretože ju rozohrali zboľ-

ševizovaní námorníci. Organizácia potom istý čas pracovala v ilegality. Prvou akciou, ktorá ich v očiach maďarskej verejnosti zviditeľnila v nie práve najlepšom svetle, bol teroristický útok na večierku liberálnych politikov z Erzsébetvároského krúžku 3. apríla 1922. Bilancia tohto bombového útoku bola tragická. Zahynulo šesť ľudí, pätnásť bolo ťažko a trinásť ľahko zranených. Vo svojich teroristických akciách pokračoval ÉME aj v nasledujúcich rokoch. V tomto období mal už státisíce členov po celom Maďarsku. Najmedializovanejšími akciami boli útoky bombami a ručnými granátmi na francúzske vyslanectvo v Budapešti a na ples csongrádskeho židovského ženského spolku. Dvaja hlavní organizátori útokov, nadporučík János Piroška a György Piroška, ako aj ich spolupracovníci, boli však svedkami súdom oslobodení.

ÉME mal priame kontakty s Národno-socialistickou nemeckou robotníckou stranou (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP). Všetky miestne organizácie ÉME boli pomerne dobre vyzbrojené a jeho centrála na Sörház-körút bola v každom ohľade skutočným arzenálom. V súvislosti s protizidovským radikalizmom radového členstva a nižších miestnych a radových funkcionárov vyznievajú paradoxne spravodajské hlásenia z roku 1923, ktoré zdôrazňujú, že nijaká organizácia v Maďarsku nemá taký početne silný personálny rezervoár členov a sympatizantov ako ÉME, no „vo vedení spolku uplatnili sa živly, ktoré hoci pochádzali pôvodne z nižších ľudových vrstiev, žijú na veľkej nohe, v židovských kluboch hrajú o státisíce a za židovské peniaze sa nadúvajú. Na jednej strane bojujú proti Židom, ale na druhej strane prijímajú tisíce z podnikov, z ktorých Židov vyšťvali, ale ktoré Židom znovu prenajali“.

■ BIELY TEROR

V polovici dvadsiatych rokov polícia v Budapešti razantnejšie zakročila proti tomuto spolku a jeho centrála sa presťahovala do mesta Kecskemét. Jedným z dôvodov týchto represívnych opatrení boli vraždy a fyzické útoky na vybraných jednotlivcov podľa zoznamov „nevlasteneckých elementov“, ktoré si centrála i regionálne organizácie ÉME zostavovali a priebežne aktuálne doplňovali.

V polovici dvadsiatych rokov minulého storočia sa uskutočnila výmena na všetkých úrovniach vedenia organizácie. Medzi najvýznamnejšie postavy „obrodeneho a očisteného“ ÉME patrili poslanci Hegedűs a Echartd (neskôr vodca maďarských maloroľníkov), no predovšetkým smutne známi protaagonisti horthyovského tzv. bieleho teroru Nemzeti Hadsereg (Národná armáda) z leta a jesene 1919, dôstojníci Iván Héjjas a Pál Prónay, ktorí sa stali od roku 1923 vedúcimi členmi Direktória ÉME. Aktivisti ÉME sa poslednýkrát predstavili ako tzv. Rongyos Gárda a organizovali na konci roka 1938 sabotáže a diverzie na území južného Slovenska a Podkarpatskej Rusi.

Autor je historik *Matices slovenskej.*

SLOVENSKÝ JUH

Pomerne živé, ak nie priam vášnivé diskusie na sociálnych sieťach vyvolal nedávno blog, v ktorom sa matka maďarskej národnosti zverila verejnosti, že svoje dieťa (tiež maďarskej národnosti) odhlási z „maďarskej“ základnej školy a prihlási ho na „slovenskú“. Dôvodom jej rozhodnutia bolo, že národnostná škola diskriminuje jej dieťa tým, že mu neumožní vzdelávať sa tak, aby ovládalo štátny jazyk.

Maďarská etnická politika diskriminuje

Nacionalisti sa aktivizujú

Ján ČERNÝ

Blog by sám osebe nevyvolal takú odozvu, veď išlo o slobodné a zjavne racionálne rozhodnutie matky. V okolnostiach, ktoré zoširoka opisuje, aj zodpovedné rozhodnutie. Maďarský nacionalizmus, ktorý všetko nemaďarské na Slovensku nazýva extrémizmom, sa však mimoriadne aktivizoval a opäť si prihrial tému o tom, že štátny jazyk na našom území je zbytočnosť, že je to porušovanie ústavných práv menšín a že nikto nemôže nikomu – rozumej Maďarovi – nariadiť, aby bol schopný na Slovensku komunikovať, hoci aj vo svojom vlastnom záujme, po slovensky.

■ LOGICKÁ ÚVAHA

Zámerné nebudeme poukazovať na blog autorky ani uvádzať jej meno. Od zverejnenia svojho názoru si užila už dosť a jej dieťa tiež. Napokon, komu sa žiada, nájde na internete všetko, čo potrebuje. Použijeme iba nasledujúcu citáciu: „Myslím si, že osnovy pre vyučovanie slovenského jazyka na stránke Slovenského pedagogického ústavu pre školy s vyučovacím jazykom maďarským sú prejavom extrémizmu a v skratke sú smiešne, pretože svojim obsahom nepripravujú žiakov adekvátne. Žiak z maďarskej školy by mal byť schopný bez väčších problémov prestúpiť na druhý stupeň do slovenskej školy. Jeho vedomosti by mali byť v rozsahu jeho slovenských rovesníkov, pretože maďarský jazyk študoval ako plus a nie na úkor slovenského jazyka. ... Ak to má byť takto, som za zrušenie maďarských základných škôl, sú totiž hanbou pre tých, ktorí si jazyk svojich predkov vážia. Pretože mať maďarskú národnosť sa podľa týchto osnov rovná – nevedieť po slovensky a nevážiť si svoju krajinu a považovať slovenský jazyk za cudzí. A to je celé zlé.“

■ ZVRÁTENÁ REAKCIA

Okamžite po zverejnení blogu sa na stránke maďari.sk objavil „argumentačný článok“, podpísaný menom Anita Radi. Aj z neho vyberáme citáciu, do ktorej obsahovo nezasahujeme: „Význam maďarských škôl spočíva práve v tom, že celé vyučovanie prebieha po maďarsky, s dôrazom na osvojenie si maďarských dejín, literatúry a kultúry. Vzdelávanie je totiž vždy najúčinnejšie v materinskom jazyku žiaka. Slovenský jazyk sa učia maďarské deti už od prvého ročníka. Žiaci sa zároveň učia v rámci každého predmetu aj slovenskú odbornú terminológiu, ale učivo si najprv osvoja po maďarsky... Treba si uvedomiť, že maďarské školy vznikli predovšetkým na pestovanie a osvojenie si maďarskej kultúry. Keby fungovali tak, ako píše autorka, teda by boli rovnaké ako slovenské školy, v čom by bol medzi nimi zásadný rozdiel? Asi len v tom, že sa tam rozpráva aj po maďarsky. Ďalším problémom autorky je, že napriek maďarským koreňom nechápe alebo nechce pochopiť, prečo malé dieťa maďarských rodičov neovláda slovenčinu.“

■ HOLÝ NEZMYSEL

Pani autorka akosi ušlo, že maďarské národnostné školstvo vzdeláva občanov so štátnou príslušnosťou slovenskou. Akosi jej tiež ušlo, že je financované z rozpočtu Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Že pôsobí na území Slovenskej republiky a že poskytuje vzdelanie tým, ktorí tu chcú žiť, pracovať a ktorí by mali mať aj nejaké znalostné puto k slovenským dejinám, k literatúre, ku kultúre. Ale to už žánrovo spadá skôr do oblasti komentárov. Keďže však pri akejkoľvek zmienke o tejto téme začnú okamžite lietať pseudoargumenty, odvolávajúce sa na rasizmus, antimadžarizmus a obmedzovanie práv a slobôd menšín na Slovensku, zostaneme aj v ďalšej časti textu v spravodajskej rovine.

Pri takej predstave, akú má pani Anita Radi o úlohe „maďarskej školy“ na Slovensku, odoberajú podobne zmyšľajúci šancu na budúce rovnoprávne uplatnenia sa v práci vlastným deťom hneď, ak ide o regulované povolania. Ide o profesie, ktorých vykonávanie je určitým spôsobom regulované zákonmi alebo administratívnymi nariadeniami a predpismi. Predovšetkým sú to miesta v štátnej správe. Takto „prípravené“ deti by teoreticky nemali mať šancu stať sa napríklad učiteľmi. Vzhľadom na povinnosť pedagogického zamestnanca ovládať štátny jazyk totiž môže napríklad Pedagogická fakulta UK v Bratislave v zmysle Zákona o pedagogických a odborných zamestnancoch č. 317/2009 Z. z. požadovať vykonávanie jazykovej skúšky zo znalosti slovenčiny pre absolventov pedagogických vysokých škôl. Na druhej strane, vynára sa následne aj otázka, aké znalosti slovenčiny majú v súčasnosti učiteľia na „maďarských“ školách a či vlastne spĺňajú podmienky pre výkon povolania?

■ OFICIÁLNA ODPOVEĎ

Štátna školská inšpekcia vydala Správu o stave používania štátneho jazyka v triedach a v materských školách s vyučovacím jazykom maďarským v školskom roku 2012/2013 v SR s takýmto konštatovaním: „Zistila sa nízka úroveň ovládania štátneho jazyka učiteľmi, nerespektovanie Metodického listu na osvojovanie štátneho jazyka v materských školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, nedodržiavanie didaktických zásad v plánovaní a v realizácii komunikácie v štátnom jazyku, nezpracovanie cieľov nadobúdania základov, ovládania a používania štátneho jazyka v učebných osnovách či formálne plánovanie nadobúdania základov, ovládania a používania štátneho jazyka vo výchovno-vzdelávacej činnosti.“

Dôvody autorky blogu preložiť vlastné dieťa maďarskej národnosti na „slovenskú“ školu, sú teda viac ako vysvetlené. Nechce mu ďalej na jeho životnej ceste ublížovať.

Sakrálna tvorba akademického maliara Jozefa Porubčina

Ako sa maľuje z úprimnosti duše

Maroš M. BANČEJ – Foto: archív J. PORUBČINA

Nedávno sa skončil cyrilo-metodský rok, obdobie duchovna, nádejí, ale aj zamyslení sa nad tým, akými cestami sme sa ako národ uberali počas 1 150 rokov od príchodu solúnskych bratov na územie Veľkej Moravy. Nijaká tradícia nemôže pretrvať bez toho, aby ju v srdciach a mysli ľudí neudržiavali tí, ktorí ju cítia či už perom, štetcom a dlátom alebo hudbou. Jedným z nich je aj akademický maliar Jozef Porubčina.



Nájovce – Kostol sv. Cyrila a Metoda

Nie som si istý, či Jozef Porubčina má svoj zápis v knihe slovenských rekordov, faktom však je, že jeho freska, presnejšie secco fresco, čo znamená maľba na suchú omietku, ktorá zobrazuje svätých Cyrila a Metoda, je najväčšia na Slovensku. Zdobí stenu Kostola sv. Cyrila a Metoda v Nájovciach a má takmer dvanásť metrov. Nie je to však zďaleka jediné dielo so sakrálnou tematikou, ktoré Jozef Porubčina dosiaľ vytvoril.

■ ZA VŠETKÝM JE RODINA

Aj keď sa dnes téma tradičnej rodiny nenosi, predsa je len, či už sa to niektorým príliš liberálnym zástancom gender teórií páči a či nie, tým základným, čo formuje dieťa od najútlejšieho veku. Jozef Porubčina o tom hovorí: „Talent som získal po mojej mamke, hlboko veriacej žene, ktorá krásne maľovala aj spievala. Rodičia boli skromní, pracovití a pobožní ľudia, ktorí veľmi dbali na naše vzdelanie. Napokon – aj mojím prvým učiteľom výtvarnej výchovy bola moja mamka, ktorá mi dávala úlohy už ako celkom malému chlapcovi. Okrem iného som podľa obrázkov maľoval diela talianskych majstrov, najmä tie s náboženskou tematikou, ale aj krajinky.“ Prvýkrát dostal

možnosť maľovať našich vierozvestcov vo svojej rodnej obci ešte ako študent. Maľbám, ktoré sú doteraz jednou z dominant maloleďnického kostolíka Sedembolestnej Panny Márie, venoval celé leto. A ako si na to spomína? „Vnímal som to ako dar pre svojich rodičov. Ale vtedajší kostolník Cyrko Štedrák mi dal do vrečka za hrst drobných zo zvončeka, spolu asi tridsať korún. Keď sa to však dozvedela moja mamička, veľmi zbožná žena, už aj som ich musel bežať vrátiť.“

■ VÝTVARNÍK

Výtvarné disciplíny, ktorými sa Jozef Porubčina snaží osloviť širokú verejnosť, siahajú od užitej grafiky a grafického dizajnu, cez knižnú a časopiseckú ilustráciu, obrazy maľované olejom či temperou až po nástenné maliarstvo či reštaurovanie historických pamiatok. Svoju cestu za výtvarným umením začal rodák z Malých Ledníc na bratislavskej ŠUP-ke, ktorú ukončil v roku 1969. Hlavné mesto Slovenska ho už netrvalo chytilo do svojich sietí, a tak absolvoval Vysokú školu výtvarných umení, konkrétne Oddelenie monumentálneho maliarstva a Oddelenie reštaurovania umeleckých a historických pamiatok. Už vtedy sa u neho jasne prejavoval príklon k sakrálnym témam. Nečudo, veď z jeho piatich bratov dvaja pôsobia ako kňazi. V období, ktoré je dnešnou tendenciou v masmédiách do značnej miery odsúvané do úzadia, bol Jozef Porubčina autorom, ktorý v roku 1971 vytvoril dve fresky sv. Cyrila a Metoda v novom kostole vo Veľkej Čiernej pri Rajci, ale v tej istej dekáde napríklad navrhol a realizoval monumentálnu mozaiku Vesmír na novostavbe Domu obuvi vo Vranove nad Topľou. Je tak trochu paradoxom, že o pár

desaťročí neskôr nový majiteľ spomínaného Domu obuvi, ktorý sa zmenil na niečo medzi kancelárskymi priestormi a vietnamskou tržnicou, nechal pri stavebných úpravách toto dielo zakryť. Ešte šťastie, že kostolov sa privatizačné tance netýkali...

■ VÝTVARNÉ STOPY

Jozef Porubčina sa vo svojej sakrálny tvorbe neobmedzoval len na okruh rodného kraja a na tému solúnskych bratov. Aj kostol v Ďurčine zdobí jeho sgrafito, podobne ako faru v Konej a duchovnú atmosféru kostola v Nemšovej dotvárajú jeho nástenné maľby. S dielami tohto výtvarníka, ktoré vychádzajú z náboženských motívov, sa môžete stretnúť aj v sakrálnych objektoch v Podunajských Biskupiciach či v Dunajskej Lužnej. No detstvo v pracovitej a tradície dodržiavajúcej rodine malo vplyv aj na Porubčinov vzťah k ľudovej kultúre a ku folklóru. Celý rad rokov pôsobil ako grafik a výtvarný redaktor v časopise Národného osvetového centra Národná osвета, kde sa snažil akcentovať tradičné ľudové prvky do súčasného grafického dizajnu.

Žijeme v dobe, ktorá cez médiá sama seba označuje, že je informačnou dobou. Mnohí mladí ľudia začínajú mať pocit, že všetko potrebne im sprostredkuje internet, prípadne komerčné televízie a rádiá, nadnárodnými spoločnosťami vlastnené denníky a časopisy, no a v najhoršom prípade nejaká tá kniha. Potom možno s údivom zistia, že svet okolo je oveľa krajší, ale aj zložitejší, no najmä duchovnejší, ako to v spomínaných médiách uvádzajú anonymní autori. Napríklad keď sa postaví pod dvanásť metrov vysokých svätých Cyrila a Metoda na stene kostola v Nájovciach.

Neviete, čo robiť s bohatou príbuznou?

Daniela Příhodová: Schizofrénia, Vydavateľstvo SSS, Bratislava 2013

KNIHA TÝŽDŇA

Daniela Příhodová



Najnovšia knižka Daniely Příhodovej Schizofrénia je príjemným prekvapením. Ako nedávno uviedol podpredseda Slovenskej asociácie novinárov Ľudovít Števkó, v ostatnom čase sa knižne prezentovala stovka autoriek, ale veľmi často ide o literatúru s problematickou úrovňou. Tvorba Příhodovej však medzi ne nepatrí.

Příhodová sa tentoraz sústredila na neuhodnutú ľudskú vzťahy od večnosti, a to na chamtivosť – ľudskú vlastnosť z tých najodpornejších. Vlečie sa s civilizáciou, odkedy sa človek objavil na zemi. Chamtivosť sprevádzajú mnohé kriminálne činy, ktoré umožňujú zasýtiť bezodnú túžbu ľudí po majetku. Chamtivý človek sa pred ničím nezastaví. Nič mu nie je sväté. Za veľkými vojnami svetového rozsahu bola tiež chamtivosť. Koľko rodín sa po smrti najbližších rozide pre tento neuhodnutý. Daniela Příhodová v knižke Schizofrénia majstrovsky zobrazila rodinné vzťahy, ktoré napadla; nielenže paralyzovala manželský vzťah, dokázala zruinovať charakter človeka až tak, že bol schopný i zabíjať.

Autorka nastolila aktuálny problém bohatých, osamelých ľudí, ktorí sa veľmi ľahko stávajú korisťou chamtivcov. Ukázala, ako by mohol takýto človek skončiť, ak by sa nenašiel nikto z jeho okolia, čo by ho pred žralokmi zachránil. Dynamický dej, aktuálna zápleтка, rozvíjajúce sa vzťahy, to všetko drží čitateľa v napätí až do konca. Příhodová na malom priestore dokázala rozvinúť aktuálny príbeh a nenásilným spôsobom núti čitateľa zamyslieť sa aj nad sebou. Ukázala, že je zrelá fabulátorka s pútavým štýlom, a tiež, že slovenská tvorba v ničom nezaostáva za tvorbu spisovateľov zvučných mien. Neprenikla sice medzi domácich celebrity autorov, zabezpečujúcich si ohlas tabu témami, no tým viac je jej knižka vierohodná. Je jednoducho ľudská.

Eva ZELENAYOVÁ

MEDAILÓN

Slovenský spisovateľ, autor divadelných hier, profesor Prešovskej univerzity a zakladateľ divadelného festivalu Akademický Prešov. Takto by sme mohli stručne charakterizovať Karola Horáka, človeka pevne zviazaného s dramatickým textom vo všetkých jeho formách, ktorý najmä na východe Slovenska vyoral neobyčajne výraznú brázdou v našom ochotníckom, ale aj profesionálnom divadle.

Divadelník zo starej školy

Profesor Karol Horák sa narodil v Katarínskej Hute, okres Lučenec. Po maturite na Jedenásťročnej strednej škole v Banskej Štiavnici absolvoval v roku 1965 Filozofickú fakultu Univerzity P. J. Šafárika v Prešove. Už na začiatku šesťdesiatych rokov ešte ako študent založil Študentské divadlo pri Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika, v ktorom účinkoval ako herec, dramaturg a režisér. Od roku 1965 pôsobí ako pedagóg, v súčasnosti je profesorom v Inštitúte estetiky, vied o umení a kulturológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity. V rokoch 1971 – 1977 bol súčasne dramaturgom v Divadle J. Záborského v Prešove. Meno Karola Horáka sa neodmysliteľne spája so vznikom a následne s úspešným fungovaním Akademického Prešova, legendárnu prehliadkou tvorivosti vysokoškolských študentov z celého Slovenska. Karol Horák má na svojom tvorivom konte vyše dvadsať divadelných hier a niekoľko románov, z ktorých román Cukor (1977) získal Cenu Vydavateľstva Slovenský spisovateľ. No neostalo len pri tomto ocenení. V roku 2013 si prevzal jedno z najprestížnejších poľských vyznamenaní – Rytiersky kríž Rádu za zásluhy Poľskej republiky, udeľovaný prezidentom Poľskej republiky. Pri príležitosti Nového roka 2014 a výročia vzniku samostatnej SR mu prezident Ivan Gašparovič udelil Pribinov kríž II. triedy za mimoriadne zásluhy o kultúrny rozvoj SR. Prednedávnom oslávil profesor Karol Horák sedemdesiate narodeniny. K jubileu mu srdečne blahoželáme.

(mab)

HUMORESKA

Rebríček mojich obľúbených vecí sa pravidelne mení. Tak napríklad od prvého januára 2014 som mal najradšej vysielač tretieho programu TV Markíza Foor. S úľubou som hodiny hľadel na nápis, že od prvého januára už táto telka nevysiela. Po čase ma to prestalo baviť, a tak som hľadal iné spestrenie môjho trudného televízneho života. Hľadal som dlho, ale podarilo sa. Objavil som famózneho komika spoza rieky Moravy. Zaujal ma hneď prvým vtípom. V nej si Kohn vyberal v cestovnej kancelárii dovolenku, no nijaká z destinácií, ktoré mu ukazovali na glóbose, mu nebola dobrá.

Na záver sa opýtal: „A počúvajte, nemajú oni nejaký lepší glóbus?“ Frk je dobrý, ale dostáva lepší rozmer, ak ho verejne a naostro ponúkne televízii prezident ako bodku pri hodnotení budúceho českého kabinetu, ktorého zostavenie má schváliť. Teda lepšie je

nych adeptov budúceho vládneho kabinetu za nekompetentných, nedôveryhodných a nevhodných. Asi má pravdu, lebo napríklad na post ministra vnútra navrhoval premiér Sobotka človeka, ktorý za deväť mesiacov získal titul na škandálmi opradenej plzenskej

raz. Politickú kariéru skončili ďalší expremiéři Gross a Špidla. Sme na kultúrnej stránke našich novín, a preto ako vzor dávam do plácu rezort kultúry. Sebavedome si dovoľím napísať, že som vynašiel „kolektívneho ministra kultúry“. Kolektívnym ministrom kultúry

pions (Paroubek). Táto zostava zaručuje, že na každého sa v českej kultúre dostane, a počas kolektívneho zasadnutia bude taká sranda, že ju môže do vysielača pokojne preberať zaniknutá stanica Foor namiesto titulok. Najviac sa teším na zmysluplné debaty Bílý s Hůlkom o príspevkoch na rozvoj rómskej kultúry či o potrebe vymeniť smrtku na pražskom orloji za niečo potrebnéjšie, ktorú samozrejme iniciuje Elán. Tiež by som navrhoval, aby každé zasadnutie vlády začínalo kolektívny minister kultúry zborovým spevom piesne Čechy krásne, Čechy mé. Predspevákom by bola nemecká rocková skupina Skorpions.

Milan ZEMO

Môjho srdca šampión je česká politika

vybrať si inú českú zemeguľu, ako hľadať na doterajšej členov takejto vlády. Český prezident Miloš Zeman adresoval vtíp podľa neho slabému budúcu sociálnodemokratickému premiérovi Sobotkovi. Pán prezident je šoumen, ktorého bratom a sestram v Česku závidím. Označil konkrét-

právnickej univerzite. Pretože mám Česko rád, navrhmem pánovi Pražského hradu i jeho poddanému budúcu premiérovi, ako vykorčuľovať z tejto šlamastiky. ČSSD sa trieštila ako každá normálna strana. Odišli z nej bývalí premiéri Zeman a Paroubek a založili si vlastné strany na svoj ob-

by sa tak mali stať všetci speváci, ktorí im šaškovali na predvolebných mítingoch. Daniel Hůlka (Zeman), Michal David (Paroubek, Sobotka), Petr Kolář (Sobotka), Hana Zagorová, Věra Bíla, Štefan Margita (Špidla), Helena Vondráčková (Gross), Kateřina Brožová, Elán, nemecká rocková skupina Skor-

NA MARGO

Netreba vari zdôrazňovať, že blahoslavený Ján Pavol II. mal blízko k Slovákom. A aké nádeje vkladal do nášho národa pri budovaní Európy tretieho tisícročia?! Pred takmer osemnástimi rokmi povedal, že Slovensko je „povolane ponúknuť svoj veľmi významný príspevok k pravému pokoji európskeho kontinentu svojimi tradíciami, kultúrou, svojimi mučeníkmi...“

Migrujúca hranica

Predtým než sa stal pápežom, pôsobil v neďalekom Krakove a veľmi dobre bol oboznámený s problematikou posúvania hraníc medzi Slovenskom a Poľskom a s tým súvisiacim problémom prihraničných diecéz. Preto vyznieva nedôveryhodne odsudzovanie biskupa Jána Vojtaššáka pre angažovanie sa v prospech kňazov a veriach Spišskej diecézy, ktorej obyvateľstvo sa jednoducho politickým rozhodnutím nachádzalo raz na slovenskej, inokedy na poľskej strane. Ak by sa bol správal v rozpore s kňazskou etikou, iste by Ján Pavol II. počas návštevy Slovenska na Mariánskej hore v Levoči nebol inicioval Vojtaššákovu blahorečenie. Dobre poznal slovenských mučeníkov...

Slovensko v roku 1920 stratilo dohodou Edvarda Beneša a poľského premiéra Vladislava Grabského dvanásť oravských a trinásť spišských obcí. Na území, ktoré pripadlo Poľsku, sa nachádzalo osemnásť farností. Všetky školy na tomto území boli cirkevné, takže naďalej podliehali pod Spišskú diecézu. Jednou z prvých poľských požiadaviek voči cirkevným úradom bola akceptácia poľských učiteľov na školách. Napriek tomu, že farnosti cirkevne naďalej podliehali pod Biskupský úrad v Spišskej Kapitule, biskup nemohol konať proti nariadeniam poľskej vlády, ktorá zrušila cirkevné školy. Až po uzatvorení konkordátu medzi Poľskom a Vatikánom v roku 1925 prešli odstúpené farnosti pod krakovského arcibiskupa.

Podľa Martina Gareka od tridsiatych rokov sa začala násilná polonizácia obyvateľstva. Počas celého medzivojnového obdobia zostal na tomto území jediný slovenský kňaz. Po mnichovskej dohode predložila poľská strana nové územné požiadavky a 1. decembra 1938 pripadlo Poľsku ďalšie slovenské územie so 4 280 obyvateľmi. Z obcí pripojených k Poľsku začali vyháňať slovenských kňazov. Po vypuknutí vojny boli však pôvodné územia, pričlenené v rokoch 1920 a 1938 Poľsku, znovu pripojené k Slovensku. Svätá stolica reagovala tým, že najskôr podriadila pod administratívu slovenských biskupov zabraté územia z roku 1938 a neskôr aj z roku 1925.

Napriek tomu, že cirkevná správa bola Vatikánom zverená biskupovi Vojtaššákovi, poľskí kňazi zotrvali na svojich farách a odmietli sa podriaďiť biskupstvu na Slovensku. Počas rokov 1945 – 1946 vyhnali z prirátaných území slovenských duchovných a útlak slovenského obyvateľstva i kňazov pokračoval. V roku 1945 sa poľsko-slovenská hranica opäť posunula do stavu z roku 1920.

Eva ZELENAYOVÁ

Biskup Vojtaššák sa postavil na obranu národa pred maďarizáciou Stelesňuje mravný étos známych Slovákov

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Emil SEMANCO

Výše roka je verejnosti dostupná obsiahla monografia Pohľady na osobnosť biskupa Jána Vojtaššáka, ktorá vyšla v Nadácii Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka. Ľuboslav Hromják a kolektív autorov v nej poskytujú ucelený pohľad na osobnosť Jána Vojtaššáka i na zložité obdobie, v ktorom žil. Slovenská historiografia ho, žiaľ, dosiaľ nedokázala pochopiť a uviesť do dejín slovenského národa.

Podobný osud ako biskupa Vojtaššáka stihol mnohých národovcov angažujúcich sa najmä v rokoch prvej Slovenskej republiky, no predovšetkým kňazov. Prečo sa cirkev v 19. a 20. storočí ocitla v politike, nie je dodnes dostatočne spracované ako dejinná udalosť a tento stav vyhovuje hlavne nepriateľom cirkvi. Monografia o biskupovi Vojtaššákovi osvetľuje aj túto stránku dejín cirkvi a pre slovenského čitateľa môže byť vskutku objavná.

■ MANIPULÁCIE FAKTOV

Keď si na prahu nového roku otvoríme kalendár, pri dátume 1. január si môžeme prečítať: Deň vzniku Slovenskej republiky a Deň obnovy samostatného českého štátu. Hoci dňom vzniku oboch štátov je 1. január 1993, Česi ho označili za deň obnovy samostatného českého štátu. Nikoho to neudivuje ani nevyvoláva nijaké hysterické reakcie napriek tomu, že samostatný štát predtým Česi nikdy nemali. Naopak, Slováci by mohli hovoriť o obnove štátnosti, a predsa to nerobia. Na Slovensku sme si totiž nechali naoktrojovať rovnosť medzi režimom a štátom a ako nesvojprávni odmietame časť vlastnej histórie.

Je na neuverenie, že i po takmer štvrtstoročí od zvrhnutia totalitného režimu sa nedokáže slovenská historiografia vyrovnáť so schémami vnútenými nášmu národu zvonku. Róbert Letz, autor kapitoly Súdny proces s biskupom Jánom Vojtaššákom a spol. v roku 1951, dôkladným štúdiom autentických dokumentov dokázal tendenciu, ba až zvrhlosť manipulátorov, ktorí sa po vojne chopili moci. Uviedol, že prvým dňom procesu bol 10. január 1951 a „prvým vypočúvaným J. Vojtaššák. Jeho vypočúvanie bolo najrozsiahlejšie a skončilo sa až na druhý deň 11. januára 1951. Doneďavna sa historici opierali o publikáciu Proces proti vlastizradným biskupom J. Vojtaššákovi, Michalovi Buzalkovi a Pavlovi Gojdičovi, Ministerstvo spravodlivosti, Tatran, 1951, 223 s., ktorá sa všeobecne považovala za knižné vydanie stenografických záznamov z procesu. V skutočnosti ide o tendenčne skrátene a upravené vydanie týchto záznamov, plne slúžiace komunistickému propagande doma a v zahraničí“. A zdôrazňuje, že „toto konštatovanie umožňuje objav skutočných stenografických záznamov procesu s biskupmi, ktoré sa nachádzajú v Archíve Ústavu pamäti národa v Bratislave“. Publikácia obsahuje porovnanie skutočných stenografických záznamov s upravenou verziou v spomínanej knižke a poukazuje na množstvo chýbajúcej dokumentácie z procesu, ktorá stavia biskupa Vojtaššáka do úplne iného svetla. „Vypadla pasáž, kde vypovedal o svojom vzťahu k politickým stranám, a o tom, že nikdy nebol členom žiadnej politickej strany, ani Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Rovnako bola vynechaná rozsiahla pasáž, kde Vojtaššák vypovedal o Štátnej rade Slovenskej republiky, jej kompetenciách a fungovaní v politickom systéme Slovenska.“ Dodnes sa slovenskej verejnosti pripomínajú zmanipulované fakty ako pravdivé, autentické.

■ ZO SKROMNÝCH POMEROV

Ján Vojtaššák sa narodil 4. novembra 1877 v Zákamennom na Orave ako siedme z jedenástich detí v roľníckej rodine. Rodičia boli veľmi chudobní, a preto viedli svoje deti k skromnému spôsobu života. Za kňaza ho vysvätili 1. júla 1901.



Pomník Jánovi Vojtaššákovi v Námestove.

Pôsobil ako kaplán v Hornej Zubrici, Kvačanoch, Bijacovciach, potom pri poľských hraniciach v Podvlku, Zubrohľave, Ústí nad Oravou, Tvrdošine a vo Veličnej. Po tragédii v Černej pri Ružomberku začal vydávať mesačník Svätá rodina. Už pred sto rokmi opísal zrod a fungovanie bulvárnej tlače v Spojených štátoch amerických a usiloval sa o pravdivé a objektívne informovanie čitateľov svojho mesačníka. Po prvej svetovej vojne sa stal riaditeľom biskupskej kancelárie v Spišskej Kapitule i členom Slovenskej národnej rady a 30. októbra 1918 podpísal tzv. Martinskú deklaráciu, ktorou Slováci vyjadrili súhlas s vytvorením ČSR. Svätá stolica 13. novembra 1920 vymenovala Jána Vojtaššáka za spišského biskupa a 13. februára 1921 ho spolu s Karolom Kmeťkom a Mariánom Blahom v Nitre vysvätili ako jedného z prvých troch slovenských biskupov. V poradí dvanásť biskup Spišskej diecézy bol biskupom štyridsaťštyri rokov, z nich dvadsaťdeväť riadil diecézu z biskupského postu a zvyšnú časť svojho života z väzenia.

■ Vatikán a maďarizácia

Ako v úvode publikácie píše autor Ľuboš Hromják, „dôkladný historický výskum vyvrátil absurdné obvinenia biskupa Vojtaššáka zo zločinov proti ľudskosti a proti štátu, ktoré boli výsledkom komunistickej proticirkevnej kampane v snahe o diskreditáciu katolíckej cirkvi a zvlášť katolíckych biskupov na verejnosti s cieľom ateizácie slovenskej spoločnosti“.

Keďže najpodstatnejšia časť pôsobenia biskupa Vojtaššáka spadá do obdobia, ktoré ešte v Tajnom vatikánskom archíve nebolo prístupné verejnosti, Hromják pri skúmaní vzťahu Vojtaššáka k Svätej stolici vychádzal z iných dostupných zdro-

gov. Umožnili mu objasniť politiku Vatikánu na našom území v čase silnej maďarizácie.

„Vládne kruhy totiž zneužitím patronátneho práva uhorských kráľov,“ uvádza Hromják, „ktoré po roku 1867 prešlo z rúk katolíckych Habsburgovcov do kompetencie uhorskej vlády, dostali katolícku cirkev do područia uhorskej politickej garnitúry. Takto vláda dosadzovala do biskupských úradov svojich politických nominantov, ktorí zasa zaviazaní vďačnosťou vláde za ich menovanie zriedkakedy sa postavili do opozície s vládou, a to dokonca ani v čase tzv. Kultúrneho boja v Uhorsku, ktorý vyvrcholil v rokoch 1890 – 1895 a viedol až po vypovedanie apoštolského nuncia Agliardiho z Rakúsko-Uhorska v novembri 1895. Pápež Lev XIII. sa usiloval túto situáciu zvrátiť. Za vhodné riešenie na presadenie kresťanských záujmov v čase kultúrneho boja považoval založenie katolíckej strany v Uhorsku, ktorá by prostredníctvom zákonodarných mocí presadila zrušenie už schválených liberálnych zákonov (o. i. o povinnom štátnom manželstve, o rozvoze, o poštátnení školstva). (...) Takto v roku 1895 aj napriek prekážkam zo strany ostrihomskeho arcibiskupa Klaudia Vaszaryho vznikla Uhorská ľudová strana pod vedením Ferdinanda Zichyho a Mikuláša Eszterházyho.“ Na rovnakom princípe vznikla aj Slovenská ľudová strana (1906).

■ PERZEKÚCIE KLÉRU

Uhorská vláda vytvárala nátlak a žiadala od ministrov potrestanie politicky aktívnych kňazov. Táto situácia postavila do nepriameho antagonizmu Svätú stolicu a časť uhorského episkopátu a kléru. Svätá stolica opatrne podporovala aktívnu

činnosť kléru v politike v rámci Uhorskej ľudovej strany, lebo nemala záujem o schizmu.

Podľa Hromjáka sa „Svätá stolica stávala pre politicky a cirkevne prenasledovaných kňazov jedinou záchranou v ich priam zúfalom postavení. V tomto zmysle vnímal Svätú stolicu Andrej Hlinka vo svojom spore s biskupom Alexandrom Párvm, ako aj ďalší kňazi Ladislav Moyš, Štefan Mnohef, Florián Tománek, Štefan Mišík, ale aj Ján Vojtaššák“.

O Vojtaššákovi Hromják ďalej píše: „Mal odvahu postaviť sa na obranu slovenského národa a na zachovanie jeho katolíckeho charakteru, ktorý vážne ohrozovala maďarizácia, privádzajúca všetky nemaďarské národy Uhorska, tvoriace väčšinu obyvateľstva, do náboženskej nevedomosti hraničiacej s poverčivosťou.“

■ PROTICIRKEVNÉ ŤAŽENIE

Ani vládna moc nového československého štátu nebola naklonená cirkvi a už vôbec nie Vatikánu. Vytvorila podmienky na vznik alternatívnej Cirkvi československej, nezávislej od Ríma. Heslo Masaryka: Preč od Ríma! komplikovalo vzťahy s religióznejším Slovenskom a najmä s jeho cirkevnou hierarchiou. Problémy s vedením štátu mal tak biskup Vojtaššák, ako aj Andrej Hlinka, lebo Praha sa usilovala eliminovať oboch predstaviteľov slovenského kléru.

Silný protikatolícky charakter spoločenského zriadenia v novovzniknutom Československu sa začal prejavovať hneď po prvej svetovej vojne. Rozvášnený dav v Prahe 3. novembra 1918 strhol mariánsku sochu a o týždeň neskôr bola v novom štáte založená nová cirkev pod názvom Cirkev československá. Vojtaššák a Hlinka boli novými pomermi v štáte zaskočení. Protikatolícky kurz sa československá vláda usilovala preniesť aj na pôdu českých a slovenských enkláv v USA. V roku 1923 sa tam už objavil biskup Cirkvi československej a vysviacal kostoly. Veľká časť slovensko-amerických katolíkov pochádzala práve zo Spišskej diecézy a to bol aj dôvod, prečo sa Ján Vojtaššák rozhodol pre misijnú cestu do Spojených štátov. Ibaže československé úrady mu v roku 1923 odmietli vydať cestovný pas.

Obnovenie Československej republiky po druhej svetovej vojne dávalo príležitosť českej ateisticko-šovinistickej elite pokoriť slovenský národ predovšetkým cez jej cirkevných predstaviteľov. Tak sa 8. januára 1951 začal proces s tzv. vlastizradnými biskupmi, ktorých komunistický režim exemplárne potrestal. Rozsudok bol vynesený 15. januára 1951. Buzalka a Gojdič boli odsúdení na doživotie, Vojtaššák – vtedy vyše 73-ročný – na dvadsaťštyri rokov väzenia.

■ KARDINÁLOV ODKAZ

Ján Chryzostom kardinál Korec sa na sviatok sv. Cyrila a Metoda prihovril veriacim týmito slovami: „Chváliť nám treba slávnych mužov, našich otcov, ako nasledovali po sebe. Pre svoju rozvahu stali sa vodcami ľudu. Boli bohatí duchom a obdarení silou. Usilovali sa o krásny život. Dosiahli slávu u svojich súčasníkov. Už za ich života si ich ctíli. Biskup Vojtaššák je jedným z týchto slávnych mužov, mužov Božích, nielen na našom Slovensku, ale i v celej Cirkvi. Od chvíle, čo sa na podnet Petrovho nástupcu Svätého Otca Jána Pavla II. začal cirkevný proces prípravy jeho blahorečenia a svätorečenia, hovoríme o ňom ako o Božom sluhovi Vojtaššákovi.“

Publikácia Pohľady na osobnosť biskupa Jána Vojtaššáka je i po zvrhnutí komunistického režimu odvážnym dielom. Rúca ešte stále v historiografii prevládajúce komunistické stereotypy a vyzdvihuje mravný étos vynikajúcich mužov národa. A to sa v čase globálneho neoliberalizmu opäť nenosí.

Medzi darovanými predmetmi bol aj obraz maliara Ota Kroupu Záhoráci sa zavďačili predsedovi MS

Pavol MIHÁL - Foto: archív SNN

Ku konci roka sa pravidelne stretávajú pracovníci oblastných stredísk Matice slovenskej z celého Slovenska na porade s predsedom Matice, kde zhodnotia starý rok a určia priority a výzvy do nového roka. Tak to bolo aj pri príležitosti tohto končiacieho sa roku, kde sme popri pracovných povinnostiach odľahčili atmosféru príjemným skutkom, ktorým sme začali novú tradíciu.

Vedúci pracoviska Matice slovenskej Pavol Mihál, ktorý zastupuje záujmy matičiárov zo Záhoria, odovzdal predsedovi Matice slovenskej Mariánovi Tkáčovi dary od ľudí z nášho regiónu.

Ide o odkaz štedrých ľudí, ktorí vnímajú Maticu slovenskú ako kultúrnu a najmä našu ustanovizeň.

Slobodné kráľovské mesto Skalica, ako sa Skaličania často označujú, darovala publikáciu spracovanú a vydanú Materskou školou



Pavol Mihál odovzdáva obraz M. Tkáčovi.

Pozoruhodná výstava v novozámockom Dome Matice slovenskej Zrkadlenie očaruje milovníkov umenia

Pavol MIHÁL - Foto: archív SNN

Od 8. januára do 7. februára 2014 majú možnosť milovníci výtvarného umenia v Dome Matice slovenskej v Nových Zámkoch prehliadať si výtvarné diela novozámockej výtvarníčky Mgr. Angeliky Holomáňovej, rod. Halásovej. Výstava má názov Zrkadlenie. Tomu, že Angelika Holomáňová patrí medzi známe tváre výtvarného umenia, nasvedčuje i vysoká účasť záujemcov o jej tvorbu na slávnostnej vernisáži, ktorá sa konala 8. januára 2014.

Pod slávnostným prejavom PaedDr. Jany Garajovej, ktorá účastníkom podujatia predstavila autorku a jej dielo, kurátor výstavy Vladimír Hronec priblížil najnovšie výtvarné práce umelkyne: „Prvotný nápad vznikol presunutím záujmu autorky na grafickú výtvarnú techniku, ktorá ponúka výsledný produkt zhodného, ale opticky obráteného predmetu. Inverzný obraz je zobrazenie vlastné niektorým grafickým technikám, v tomto prípade monotypii.

Predstavuje zrkadlo ako náš každodenný atribút kontroly spokojnosti a duševnej rovnováhy. Aj keď všetky možnosti vyjadrenia obrazu a jeho výtvarného riešenia nevyčerpala, vstupuje do vnútorného obrazu identifikácie so vzorom, s idolom, ktorý ponúkajú médiá, a každý z nás ho pociťuje od detstva až po dospelosť.

Táto snaha podobať sa je tiež odrazom, zrkadlením a predstavuje závažný psychologický moment spolupatričnosti, príslušnosti k istej skupine jedincov, unifikovaných spoločnými životnými postojmi, názormi, oblečením a správaním. Predstavuje individuálne stotožnenie, splynutie, v ktorom každý človek realizuje svoje ciele. Zasahuje aj duševnú polohu jednotlivca, jeho želania, skrášľovanie, kontrolu tela, postoja a dosiah-



Ludová hudba na slávnostnej vernisáži.

nutie spokojnosti pred vykročením do spoločnosti (Make-up, Neposlusný účes, Nové šaty...).

Z tejto polohy prvotného výtvarného riešenia obrazu si autorka uvedomila možnosti formálneho a obsahového posunu do náročnejšieho a nového vyjadrenia, ktoré jej táto technika ponúkala. Po technikom vyjadrení v prvom pláne ponúka v druhej polohe myšlienku vykreslenia želania, túžby. Ak autorka prvé zrkadlenie ponúkala samotná grafická technika, v druhom výtvarnom názore vyjadřila vzťahy, súvislosti,

identifikáciu obrazu, ktorý posúva výsledný produkt do polohy každodenných stretov s odrazom reálnej skutočnosti (Vízia, Ilúzia).

Tretím pohľadom je zrkadlenie v inom skupenstve, v prírodnom živle. Vyjadřuje schopnosť vody reprodukovať a podriaďiť odraz vlastným prírodným zákonom (Smäd, Labuť).“

Mgr. Angelika Holomáňová patrí k tým umelcom, ktorí si zaslúžia byť vzorom pre všetkých, ktorí vedia svojím umeleckým prejavom spetriť náš každodenný život.

Narodila sa v roku 1969 v Prešo-

na Námestí slobody 10 pod pedagogickým dohľadom Jozefy Chocholáčkovej, zameranú na tvorbu našich detí.

Monografiu svojej obce, kde žije veľa aktívnych matičiárov sústredných v ich Miestnom odbore Matice slovenskej, venovala obec Lakšárska Nová Ves.

Holíč ako nové centrum matičiárov na Záhorí, a predovšetkým Oto Kroupa – kronikár so štetcom, darovali obraz od tohto významného regionálneho maliara, ktorý zachytáva mesto a jeho okolie na plátno. Maľby O. Kroupu približujú niektoré časti mesta v takej podobe, v akej neexistuje iný záznam. Vybrali sme obraz Kostola Božského Srdca, ktorý je znázornený aj na historickom erbe mesta a je s ním spojených veľa legend a povier. Jedna legenda hovorí, že práve tu sa nachádzajú stratené alebo skôr schované pozostatky Andreja Hlinku.

ve v rodine výtvarníka Jána Halása a novinárky Květy. Vďaka rodičom získala hlboký vzťah k umeniu už v detstve. Po maturite na SPŠE v Nových Zámkoch vyštudovala matematiku – informatiku na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Dlhé roky pracovala ako stredoškolská pedagogička. Ako dopisovateľka jej vyšlo množstvo článkov v rôznych periodikách. V súčasnosti pôsobí v súkromnej sfére.

Kresba a maľba sa začala aktívne venovať len nedávno. Od septembra 2012 je žiačkou štúdia pre dospelých na Základnej umeleckej škole v Hurbanove pod vedením Magdalény Serbákovej. Odborne sa jej, samozrejme, venuje aj jej otec Ján Halás.

Angelika je vydatá, má jedno dieťa, žije v Nových Zámkoch. Intenzívne tvorí a aj vystavuje. Jej práce boli vystavené: január 2013 – Hurbanovské spektrum, ZUŠ Hurbanovo; február 2013 – Výtvarné spektrum, Regionálne osvetové stredisko Nové Zámky; marec 2013 – jubilejná výstava Jána Halása, ktorej súčasťou bola ukážka z tvorby Angeliky Holomáňovej, Knižnica Antona Bernoláka Nové Zámky; apríl 2013 – Výtvarné spektrum, Krajské osvetové stredisko Nitra; jún 2013 – ZUŠ Hurbanovo; jún 2013 – Pohľady do minulosti, sympóziu výtvarníkov venované kultúrno-historickému a umeleckému odkazu sv. Cyrila a Metoda, Krajské osvetové stredisko Nitra; júl 2013 – Umenie bližšie k vám, Výstava diel zo sympózia počas celoštátnych osláv 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu, Kňazský seminár sv. Gorazda Nitra.

POZVÁNKA

Matica slovenská začína v roku 2014 organizovať sériu cyklických diskusných podujatí na závažné celospoločenské témy. Začíname Okrúhlym stolom na tému Verejnoprávne médiá a ich prínos pre slovenskú spoločnosť. V jeho rámci chceme analyzovať súčasný stav v oblasti médií s ambíciou navrhnúť opatrenia na jeho zlepšenie. Na úvod odznejú vstupné referáty odborníkov, vrátane predsedu Výboru pre kultúru a médiá NR SR Dušana Jariabka a ďalších osobností. Podujatie bude pokračovať interaktívnou diskusiou.

Prvý Okrúhly stôl Matice slovenskej

Okrúhly stôl Verejnoprávne médiá a ich prínos pre slovenskú spoločnosť je prvou besedou Matice slovenskej v sérii besied Okrúhle stoly Matice slovenskej 2014. Vplyv súkromných a komerčných médií sa uberá smerom, ktorý narúša kultúrne, informačné, ale aj morálne i etické piliere slovenskej spoločnosti budované na kresťanskej a národnej tradícii. Preto by verejnoprávne médiá – najmä Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) – mali byť istou protiváhou proti tomuto vývoju. Matica slovenská je podľa § 1 zákona 68/1997 verejnoprávna ustanovizeň – rovnako ako RTVS. Jej zákonným zámerom je o. i. podporovať vlastenectvo a ochraňovať kultúrne dedičstvo národa. Preto má právo žiadať, aby jej partnerské verejnoprávne inštitúcie v jej zákonných úlohách pomáhali.

Zámerom Okrúhleho stola je interaktívna diskusia medzi organizátormi a účastníkmi s cieľom analyzovať súčasný stav a predloženia návrhov na zmeny a zlepšenia aktuálnej situácie.

PROGRAM:

13.00 h – Otvorenie a privítanie hostí Maroš Smolec, šéfredaktor Slovenských národných novín
Príhovor predsedu Matice slovenskej Marián Tkáč

13.05 h – Referát na tému verejnoprávne médiá: Ján Čomaj, spisovateľ, publicista. Názov referátu: Slovenská osobnosť sa vytráca z obzoru

13.10 h – Referát na tému verejnoprávne médiá: Dušan Jarjabek, poslanec Národnej rady SR, predseda Výboru NR SR pre kultúru a médiá

TELEGRAFICKY Z MIESTNYCH ODBOROV

TROCH SLOVENSKÝCH BRATOV PRIJAL SVÄTÝ OTEC – (KOŠICE) – Pri príležitosti životného jubilea päťdesiatich rokov sa dostalo veľkej pocty Petrovi Dufkovi SJ, ktorý je v Košiciach známy najmä účinkovaním v jezuitskom Kostole Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a ktorý v súčasnosti pedagogicky pôsobí na Pápežskom orientálnom inštitúte v Ríme. Spoločne s jeho rodnými bratmi – s jezuitskými kňazmi Jurajom, účinkujúcim v súčasnosti v jezuitskom kostole v Košiciach, a Vlastimilom, pôsobiacim pedagogicky na teologickej fakulte Trnavskej univerzity a pri jezuitskom kostole v Bratislave – ho prijal vo Vatikáne Svätý Otec František. Týmto trom bratom, z ktorých oslávenec Peter a jeho brat Juraj dlhé roky pomáhajú Matici slovenskej, konkrétne MO MS

v Košiciach-Myslave, sa dostalo takej pocty, že na to nezabudnú do konca svojho života. A Matica slovenská im k tejto nevšednej udalosti prostredníctvom našich novín srdečne blahoželá.
František MRVA

V KÚDELNEJ IZBE OŽILI CELÉ BATIZOVCE – (BATIZOVCE) – K vianočným sviatkom pod Tatrmi v Batizovciach patrí príprava kúdelnej izby s oživením ľudového zvykoslovia, miestnych tradičných piesní, kolied, humorných scénok zo života obce, zúročených celoročným životokruhom v rodinách aj v obci. Štvrtého januára sa už po siedmykrát zaplnila sála kultúrneho domu a nakrátko v nej ožila kúdelná izba so všetkým, čo k nej v minulosti patrilo: s nábytkom, domácim vybavením – po-

čínajúc dovrchu navrhnutými páskavými perinami, záclonkami, výšivkami, riadom na varenie halušiek na Ondreja, polienkami na prikladanie do pece, praslicami na pradenie, ale najmä živou veselou vpravou mladej chasy v batizovských krojoch. V nich boli odeté aj tie najmenšie detičky, ktoré sa narodili iba pred rokmi. Všetko spomínané vybavenie nemá stále miesto, no po celý rok je uložené po domoch, stodolách, na povalách, aby potom prácne na pár hodín ožilo v improvizovanej kúdelnej izbe. Podobne ako po iné roky v temnej sále mládenci požívali lampáše a vrúčne zaspievali vianočnú pieseň. Zázitok vystriedala veselá scénka z priadok, kde mladé devy skutočne aj pradú. Naučila ich to Olga Pastrnáková, ktorá túto už zabudnutú činnosť predváža aj deťom v materskej škole a ochotne sa podeli so svo-

jou skúsenosťou aj s bratislavskými deťmi zo špeciálnej školy ešte tohto mesiaca. Ústrednou témou boli vydaj a ženba. Strhujúco zneli aj tentoraz mužské hlasy v parobských piesňach s vyznaním vzťahu k batizovskému choťaru, k robotným predkom. Nad scenárom celý rok uvažuje Milan Pastrnák spolu s Cyrilom Františkom a Vladom Peričkom. Nezaslúžila by si táto kultúrna udalosť, ale aj tradičná kultúra v obci väčšiu pozornosť vedenia obce? Nezaslúžila by si Olga Pastrnáková kytku vďaka od vedenia obce? A nezaslúžil by si Milan Pastrnák a jeho matičiari všestrannú pomoc a podporu pri šírení kultúrneho dedičstva po celom Slovensku? Veď väčšinu týchto aktivít pokrývajú zo svojich prostriedkov, neľutujú svoj čas a svoje sily. Napriek týmto rečným otázkam odmenou všetkým bolo uznanie a neutíchajúci po-

tlesk v sále. Vďaka sponzorom organizátormi – MO MS v Batizovciach – pohostili celé zídene obecensťvo povznesené na duchu, potešené, pobavené, spojené.

Ludmila HREHORČÁKOVÁ

SLÁVNOSŤ PRI PRÍLEŽITOSTI 21. VÝROČIA SR – (KOŠICE) – Záujmový odbor etiky a vlastenectva Matice slovenskej, Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej a Miestny odbor Matice slovenskej v Košiciach v spolupráci so Záujmovým speváckym odborom Matice slovenskej sa rozhodli spoločne osláviť 21. výročie vzniku Slovenskej republiky. Pri tejto príležitosti zorganizovali slávnostné zhromaždenie pred Štátnym divadlom v Košiciach. Na toto podujatie matičiárov a priaznivcov slovenskej štátnosti prišlo niekoľko desiatok občanov Košíc aj blízkeho okolia.

(rr)

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Len pravda nás oslobodí

Na besede so stredoškolskými v Čadci sa mi opätovne potvrdilo, že naši mladí nič – teda absolútne nič! – nevedia o mladých hrdinoch spred sto šesťdesiatich piatich rokov, teda o Langsfeldovi, Holubym, Šulekovi. Na otázku: „Čo chýba vám mladým, aby ste boli väčšími vlastencami?“ počul som od študenta Róberta veľmi poučnú odpoveď: „Výchova k pravde v rodinách.“ Možno len pre prítomnosť pani riaditeľky vypustil zo svojej odpovede školu a možno pre mňa aj Maticu. Lebo nielen rodina, ale i škola, Matica, a samozrejme médiá, my všetci sme povinní odhaľovať našim mladým pravdu ako základ jasného pohľadu na dnešok. Pravdu akokoľvek nepríjemnú. Ale nielen to... Musíme sa jej nastolenia domáhať. A to vyžaduje aj odvahu.

Keď životopisec zakladateľa Slovenských národných novín, teda starý Hurban, nabádal Štúra slovami: „Braček Lajko, neunúvaj sa podaromnici, ak nechceš byť zasa oklamáný, pre náš národ u sveta (myslel „cudzého sveta“, lebo taký nám vtedy vládol) ničoho nedosiahneš!“ on reagoval takto: „Je potrebné právo odôvodniť a domáhať sa ho!“

Musíme teda nielen poznať pravdu, ale na jej základe sa domáhať naprawy. A ak je pravda aj taká, že až sedemdesiat percent našich mladých nevidí svoju budúcnosť doma, ale na zárobkoch vo svete, niekde robíme chybu, priatelia! Lebo je to normálne, ak je cudzí svet k našim ratolestiam lepší ako my? Alebo inak: my sa naozaj nedokážeme postarať o budúcnosť našich nových pokolení lepšie ako cudzí svet? Nech nám nechýba odvaha hľadať pravdu a riešenia aj v našich dejinách, v časoch, keď slovenská hospodárska politika bola úspešná. Hľadme najprv na to, čo nám osoží, a až potom na osov iných!

Základné kritérium úspešnosti poznal už evanjelista Ján: „Poznajte pravdu a pravda vás oslobodí.“ Teda pravda ako ozajstný predpoklad našej slobody.

INZERCIA

Na základe volebného prísľubu informujem o poskytnutí vlastných finančných prostriedkov na podporu matičných, resp. vlasteneckých aktivít do konca r. 2013:

29. 10. 2013 – podpora najstaršej slovenskej školy v Srbsku v Starej Pazove prostredníctvom Rotary klubu Košice – 100 eur;

30. 10. 2013 – podpora vydania knihy Mons. Hirku – 200 eur;

30. 10. 2013 – podpora vydania knihy Hroboň, Evanj. cirkev Martin – 100 eur;

19. 11. 2013 – príspevok na činnosť oblastných pracovísk MS po 100 eur: Zvolen, Brezno, Veľký Krtíš, Kráľovský Chlmec, Trebišov, Poprad, Bardejov, Nové Zámky, Štúrovo, Stropkov, Vravn, Prievidza, Holič, Šamorín – dovedna 1 400 eur;

10. 12. 2013 – podpora vydávania časopisu Extraplus – 1 000 eur.

Dovedna išlo o 2 800 eur.

O ďalšom poskytovaní vlastných finančných prostriedkov budem priebežne informovať.

Marián TKÁČ,
predseda Matice slovenskej

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

BERNOLÁK V NOVÝCH ZÁMKOCH

MO MS Nové Zámky už viac ako desať rokov organizuje v októbri Mesiac slovenskej kultúry. Akcie sa začínajú pietnym aktom pri soche Antona Bernoláka prvú októbrovú nedeľu. Socha umiestnená len pár metrov od rímskokatolíckej fary a Kostola Povýšenia sv. kríža, kde Anton Bernolák strávil šestnásť rokov svojho najplodnejšieho života, je miesto, kde sa radi zastavia návštevníci mesta Nové Zámky. Ďalšou akciou je folklórny večer, na ktorom majú možnosť predstaviť sa aj mladší ľudia súboru Matičiarik, osvojujúci dvadsiť rokov svojej činnosti. Aj ďalšia akcia mala úspech. Bol to prierez 150-ročnou históriou Matice slovenskej. Sála bola plná a čo nás potešilo, bolo v nej dosť mladých ľudí. Divadelný večer bol dernierou úspešného predstavenia venovaného pamiatke 150. výročia príchodu Cyrila a Metoda pod názvom Hlaholika blues. Predstavenie nacvičil súbor Divadlo mladých pod vedením režiséra Jozefa Galacku. Plná sála mladých ľudí i žiakov a burácejúci potlesk boli dôkazom, že akcia splnila svoj cieľ. No nielen vedomosťami a kultúrou človek žije, úspešnou bola i akcia Hudba i šport lieči. Pietna spomienka pri buste Jána Majzona, slovenského rodoluba, ktorý v časoch najtvrdšej maďarizácie stál na čele novozámorských Slovákov a pravidelných bohoslužieb v slovenskom jazyku, je tiež súčasťou októbra. Poslednou akciou je súťaž pre žiakov základných škôl a osemročného gymnázia o živote a diele A. Bernoláka. Ich vedomosti porotu vždy prekvapia a potešia. Víťazmi sú vlastne všetci, lebo vždy si budú pamätať, že v meste Nové Zámky žil, pracoval a tvoril kodifikátor spisovného jazyka Slovákov.

Júlia VARGOVÁ

PAMÄTNÉ TABULE RODÁKOM

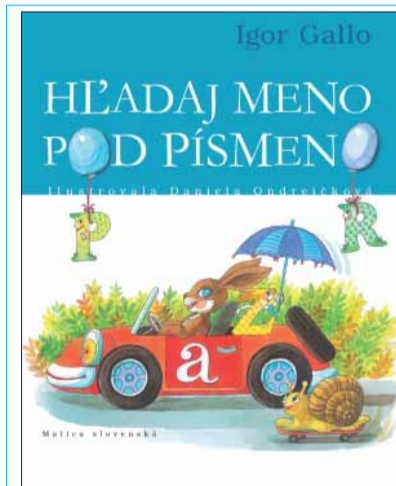
V Šenkviaciach si okrem iného vytýčili osadzovať na významné budovy pamätne tabule rodákovi, ktorí slovom, písmom a činmi preslávili svoje rodisko. V roku 150. výročia založenia Matice slovenskej, 150. výročia príchodu svätých Cyrila a Metoda na naše územie a 20. výročia vzniku Slovenskej republiky sa rozhodli osadiť ďalšiu pamätne tabuľu známemu rodákovi. V predchádzajúcich rokoch boli vyhotovené a osadené pamätne tabule Gabrielovi Kolinovičovi Šenkvičkému (historik, archivar, spisovateľ, potomok chorvátskeho šľachtického rodu, spolupracovník Mateja Bela) na budovu Kultúrneho a informačného strediska a Martinovi Jurajovi Kovačičovi Šenkvičkému (archivar, právnik, historik a pedagóg) na budovu Obecného domu. Po rokovaníach so zástupcami obce, farského úradu, ústredia Matice slovenskej a po prípravných prácach sa uskutočnilo slávnostné odhalenie pamätne tabule Alojzovi Behunkovi na budovu Kostola sv. Anny. Tabuľu odhalil starosta obce Peter Fitz a miestny kňaz otec Michal Pokopec. Počas slávnosti v príhovoroch starosta, duchovný otec a predseda MO MS Viliam Kukumberg vyzdvihli Alojza Behunka, rodáka zo Šenkvič, ako človeka národne citiaceho, s plným srdcom „šenkvičským“ a obhajovateľa národných túžob Slovákov. Týmto počínom – osadením ďalšej pamätne tabule v Šenkviaciach – plní MO MS v Šenkviaciach svoju úlohu byť aktívnym pri zachovávaní historického a kultúrneho dedičstva a iniciatívne pracovať pri rozvíjaní národného života Slovákov doma i v zahraničí.

Štefan KUKUMBERG

TROJKRÁĽOVÝ KONCERT

Evanjelická cirkev augsburského vyznania slávi 6. 1. Zjavenie Krista Pána mudrcom. V Evanjeliu podľa Matúša sa píše o troch daroch, preto sa dá vysvetliť, že aj mudrci boli traja, ale nie je to isté. Mudrci prišli z Východu. Na jednej strane ide o radostnú udalosť, že ukázali aj pohanskému svetu, kto je skutočný kráľ, na druhej strane je ten deň smutnou pripomienkou toho, čo sa môže stať, ak sa k moci dostanú zlí ľudia. Dary, ktoré mudrci Ježiškovi priniesli, teda zlato, kadidlo a myrhu, mali v tej dobe mimoriadne vysokú cenu – dávali sa len kráľom. „Pohania teda už vzácnymi darmi dali najavo, za koho ho majú.“ Aj všetci účinkujúci dali svojimi spevmi chválu najavo, že Pána Ježiša Krista oslavujeme a chválime piesňami. Miroslav Maťo v sprievodných slovách krásne umocnil slávnostnú chvíľu. Spolupráca Štefana Liptáka a Františka Kubiša vnesla do evanjelického kostola vzájomné porozumenie a lásku k bližnému. Spoločne sa už teraz tešíme na budúci ročník benefičného koncertu v Gemerskej Polome. V prenádhernom programe účinkovali: Ľubomír Breznen, Stanislav Ďurský, Rudolf Hanušiak, Janka Kleinová, Štefan Lipták, Zuzana Lojková, Miroslav Maťo, Marianna Michalková, Martina Nemčková, Michal Palko, Peter Račko, Zuzana Rudnayová, Tibor Rusnák, Martina Zagibová, Duo Antico Moderno (DAM) – František Kubiš a Andrej Turčín. Zvuk a svetelné efekty: Peter Kurimský, Michal Mihók, Martin Mihók. Organizátori: Cirkevný zbor Evanjelickej a. v. cirkvi Gemerská Poloma, Kellnerus, n. o. Gemerská Poloma a Vesna, o. z. Gemerská Poloma. Za krásny duchovný zážitok ďakujeme všetkým, ktorí priložili ruku k spoločnému dielu.

Michal TERRAI



Igor GALLO: Hľadaj meno pod písmen (Zvieratkovská abeceda)

Abeceda, večná téma predškôlkov a prváčikov, je opäť trochu prístupnejšia detským očiam, uškám a hlavičkám. Skúsený spisovateľ ich naučí poznávať písmenká pomocou nádhorne zostaveného súboru osemveršových básničiek na motívy zvieratiek. Každému písmenku sa ušlo nejaké: andulka, baran, cap, daniel, emu, fretka, gunár... Básničky plné vtipu a nenásilného poučenia dopĺňajú detsky prístupné farebné kresby Daniely Ondreičkovej.

Z KNIŽNEJ PONUKY VMS

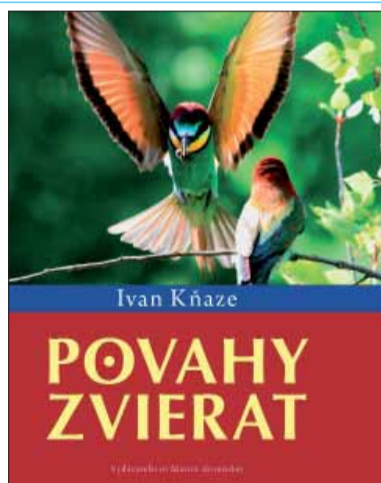


WWW.VYDAVATEL.SK

043/490 68 72

objednavky@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydání Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.



Ivan KŇAZE: Povahy zvierat

Dôverný znalec a výborný fotograf prírody vás na množstve príkladov a príbehov, ktoré zachytil zo života rôznych druhov malých zvierat, zavedie do psychológie tých zaujímavých, často výnimočných bytostí, ktoré žijú všade okolo nás. Ivan Kňaze rozumie reči a povahám zvierat ako málokto. Nie je profesionálnym vedátorom, je človekom, ktorý úzko a intenzívne spolužije s ríšou zvierat, zachytáva ich prejavy, často na prvý pohľad nepochopiteľné, ale pre zasväteného znalca čitateľné ako otvorená kniha.

PRIPOMÍNAME SI

25. januára

– 120 rokov od narodenia výtvarného umelca, autora vyše dvadsiatich kníh o výtvarnom umení, usilovného nadšenca obnovy Bratislavského hradu Janka Alexyho (1894 – 1970)

26. januára

– pred 315 rokmi (1699) v chorvátskom Karlovcí uzavreli mierovú zmluvu medzi Rakúsko-Uhorskom a Osmanskou ríšou, čím sa pre Slovensko prakticky skončili stáročné turecké nájazdy

– populárny herec Oldo Hlaváčik má osemdesiatku

27. januára

– pred 550 rokmi (1464) kráľ Matej Korvín oznámil pápežovi Piovi II., že odkladá prípravu ďalšej krížackej výpravy, lebo českí votrelci – husiti pustošia Slovensko

– pred 185 rokmi sa narodil básnik, ktorý prispel k rýchlemu rozšíreniu štúrovskej slovenčiny Ján Botto (1829 – 1881); jeho najznámejším eposom je Smrť Jánošíkova

– štyridsať rokov od smrti priekopníka letectva, slovenského konštruktéra a pilota Andreja Kvasa (1883 – 1974)

28. januára

– pred 130 rokmi sa v Jasebovej narodil neúnavný propagátor Tatier Miloš Janoška (1884 – 1963)

29. januára

– 105 rokov, čo sa narodil jeden z hrdinov SNP generál Miloš Vesel (1909 – 1989); po februári 1948 mohol byť len pomocný robotník

– pred 95 rokmi česko-slovenské vojsko pod velením talianskeho generála Luigiho Piccioneho dokončilo obsadzovanie Slovenska a vytlačilo maďarské jednotky až za demarkačnú čiaru s Maďarskom (1919)

– 95 rokov by sa bol dožil významný slovenský novinár a spisovateľ Ladislav Mňačko (1919 – 1994); počas vojny bol v koncentrácii, po úteku partizán, potom nadšený komunistický novinár, z ktorého sa stal jeden z najtvrdších kritikov režimu, po okupácii v roku 1968 bol v emigrácii, domov prišiel až umrieť, pripomeňme aspoň jeho román Smrť sa volá Engelchen, knihy reportáže Kde sa končia prašné cesty a Oneskorené reportáže

– 55 rokov má dnes spisovateľ a výtvarník Daniel Pastirčák

31. januára

– pred 190 rokmi sa v Liptovskom Mikuláši narodil skvelý podnikateľ a finančník Peter Makovický (1824 – 1911), významný podporovateľ národného hnutia

– 145 rokov, čo sa narodil Albert Škarvan (1869 – 1926); už ako člen slovenského akademického spolku Detvan v Prahe vyznával filozofické zásady Leva N. Tolstého, neskôr sa stal jeho osobným lekárom, jeho zásluhou vyšiel u nás už v roku 1896 necenzurovaný preklad románu Vzkriesenie

– sedemdesiatky by sa dožil jeden z najlepších slovenských horolezcov a tatranských záchranárov Milan Kriššák (1944 – 1979), ktorý stál na Nanga Parbate i Makalu, zahynul pri havárii vrtuľníka pri Capom plese vo Vysokých Tatrách s ďalšími šiestimi záchranármi

(jĕ)

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 36 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Ján JANKOVIČ, Jaroslav CHOVANEC, Drahošlav MACHALA, Jozef ŠIMONOVIC. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@siposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografií e nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.